

5
с. 06 ХСХЗ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, БІЗНЕСУ ТА МАРКЕТИНГОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ

КОНЦЕМАЛ Анна Олександрівна
(студентка групи ПВ-6к)

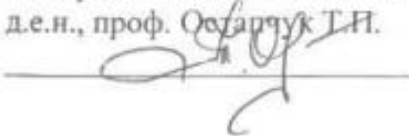

БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ТОВ «ГАЛІЇВСЬКИЙ
МАСЛОЗАВОД»

(представлена на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»
галузі знань 07«Управління та адміністрування» спеціальності
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»)

Допущено до захисту
протокол № 4
від 24.05.2023
зав. кафедри менеджменту, бізнесу
та маркетингових технологій
д.е.н., проф. Остапчук Т.Н.

Керівник роботи:

к.е.н., доц. Ткачук Г. Ю.
(наукове звання/прізвище та ініціали)

(підпис)

Рецензент

ст. викл. Біляк Т.О.
(прізвище та ініціали)

(підпис)

Житомир 2023 р.

ЗМІСТ

В 1.3. управління фінансовим станом а не фінансового стану!**Ошибка! Закладка не определена.**

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1 Поняття фінансового стану підприємства	6
1.2 Система управління фінансовим станом підприємства	11
1.3. Методичні засади оцінки ефективності управління фінансовим станом підприємства	19
1.4. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення відносин у сфері управління фінансовим станом підприємства	26
Висновки до розділу 1	31
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ В СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ТОВ «ГАЛІЇВСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД»	33
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства	33
2.2. Діагностика фінансово-економічного стану ТОВ «Галіївський маслозавод»	39
2.3. Оцінка системи управління фінансовим станом підприємства	46
2.4. Напрями підвищення ефективності управління фінансовим станом підприємства	55
Висновки до розділу 2	66
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	72

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Управління підприємством - це складний процес, який потребує постійного моніторингу за діяльністю підприємства, ведення чіткого, безперервного стеження за фінансовим станом як у сучасному, так і в минулих періодах для прогнозування перспектив підприємства в майбутньому і за будь-яких умов. Проблема управління фінансовим станом підприємства є актуальною і сьогодні, оскільки, з одного боку, він є ототожненим результатом діяльності підприємства, а з іншого - дає зрозуміти підприємству, чи має воно шанс на подальший розвиток. Негативна риса будь якої підприємницької діяльності в ринковій економіці - це ризик, який пов'язаний із можливістю банкрутства підприємства. Ризик банкрутства поширюється не тільки на власників чи підприємство взагалі, але і на учасників, які мали з ним економічні відносини в тій чи іншій формі (через комерційний чи грошовий кредит, купівлю акцій, закупівлю продукції і т. ін.).

Аналіз теоретичних напрацювань із зазначеної проблематики свідчить про високу зацікавленість вітчизняних та закордонних вчених. Водночас необхідні нові пропозиції, що дозволять досягти високих та дієвих економічних результатів в управлінні фінансовим станом підприємства за різних умов, які можуть вплинути на підприємство.

Вивчення останніх досліджень і публікацій показав що, вагомий внесок у розробку теоретичних та методичних основ оцінки фінансового стану підприємства зробили такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як: Поддєрьогін А. М. [30], Брейлі Р. [20], Майєрс С. [20], Ванькович Д. В. [4], М. Я. Дем'яненко. [14], Л. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко [36], М. Я. Коробов [33], Е. А. Маркарян, Г. П. Герасименко [29], В. В. Осмоловський [14], А. М. Поддєрьогін [22], Г. В. Савицька [46], Л. В. Чупіс [55] та інші. Однак, внаслідок складності й багатоаспектності цієї проблеми в сучасних умовах існує ряд питань щодо управління фінансовим станом підприємства на основі проведення його діагностики, які потребують додаткового дослідження і уточнення з метою

удосконалення основних напрямів і заходів щодо подальшої реалізації даного процесу.

Зазначене обумовило вибір теми, постановку мети та завдань бакалаврської кваліфікаційної роботи. Обрана тема повністю відповідає проблемам напряму підготовки за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Метою бакалаврської кваліфікаційної роботи є узагальнення та подальший розвиток теоретико-методичних засад діагностики та управління фінансовим станом підприємства.

Поставлена мета обумовила вирішення наступних *завдань*:

- розглянути поняття фінансового стану підприємства;
- проаналізувати систему управління фінансовим станом підприємства;
- визначити методичні засади оцінки ефективності управління фінансовим станом підприємства;
- дослідити нормативно-правове та інформаційне забезпечення відносин у сфері управління фінансовим станом підприємства;
- навести організаційно-економічну характеристику підприємства;
- провести діагностику фінансово-економічного стану ТОВ «Галіївський маслозавод»;
- оцінити систему управління фінансовим станом підприємства на прикладі ТОВ «Галіївський маслозавод»;
- визначити напрями підвищення ефективності управління фінансовим станом підприємства.

Об'єктом дослідження у виступає процес діагностики фінансового стану підприємства, **предметом** – теоретичні, методичні та прикладні засади підвищення ефективності управління фінансовим станом ТОВ «Галіївський маслозавод» на основі проведеної діагностики.

Методи дослідження теоретико-методичною основою роботи виступив системно-структурний підхід, що розглядає процес управління фінансовим станом підприємства як цілісну структуровану систему, що є одночасно

частиною управління підприємством в цілому і базується на глибинній її діагностиці. Для розв'язання визначених завдань також застосовувались наступні методи: монографічний – при вивченні літературних джерел; теоретичне узагальнення, порівняння та аналогії – для розкриття сутності поняття «фінансовий стан»; класифікації – для систематизації ознак класифікації видових проявів фінансового стану підприємства; балансовий та аналізу – для дослідження тенденцій функціонування підприємства.

Інформаційною базою дослідження виступили наукові фахові, навчальні та методичні публікації провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, чинне законодавство України, статистичні дані, дані фінансової та управлінської звітності КП «Стоматологічна поліклініка №1».

Практичне значення одержаних результатів полягає у обґрунтуванні напрямів підвищення ефективності управління фінансовим станом підприємства.

За результатами дослідження опубліковано: Концемал А.О. Аналіз фінансового стану підприємства. Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу: тези виступів III Міжнар. наук.-практ. конф., 3-4 листопада 2022 року. Житомир: «Житомирська політехніка», 2022. С. 46.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження було апробовано під час участі в наступних наукових конференціях: Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні виклики сталого розвитку» (03–04 листопада 2022 р.).

Структура та обсяг бакалаврської кваліфікаційної роботи. Бакалаврська кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладено на 71 сторінці друкованого тексту. Робота містить 13 таблиць та 3 рисунків. Список використаних джерел налічує 60 найменувань. Робота містить 11 додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Поняття фінансового стану підприємства

У сучасних умовах здійснення господарської діяльності підприємств фінансовий стан є ключовою характеристикою діяльності, його оцінка – це запорука успіху підприємств. Аналіз інформаційних джерел свідчить, що фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства. Передусім на фінансовому стані будь-якого підприємства позитивно позначаються безперебійний випуск і реалізація високоякісної продукції. Зауважимо, що достовірна й своєчасна інформація про фінансовий стан підприємств є запорукою прийняття ефективних фінансових рішень, спрямованих на зниження витрат фінансових ресурсів, зростання прибутку та ринкової вартості підприємства [5].

Чимало науковців схильні розрізняти поняття «економічний стан підприємства», «фінансовий стан підприємства» та «фінансово-економічний стан». Ми поділяємо думку науковців, які вважають домінуючою відмінною ознакою, що розмежовує сутність цих понять, є саме: визначення розмежування економічної діяльності підприємства, яка включає розуміння всіх видів діяльності на підприємстві та фінансової діяльності, що стосується безпосередньо зміни й розміру капіталу підприємства.

Саме поняття «фінансовий стан» по-різному розглядається в наукових працях і діючих нині в Україні нормативних джерелах.

«Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів» [25].

Трактування економічної категорії «фінансовий стан підприємства» різними авторами подано в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Теоретичні підходи до визначення поняття «фінансовий стан підприємства»

Автори, джерело	Тлумачення поняття
1	2
Маркар'ян Е. А., Герасименко Г. П. [29]	Фінансовий стан підприємства – це сукупність показників, які відображають його спроможність погасити свої боргові зобов'язання
Осмоловський В. В. [14]	Фінансовий стан – це комплексне поняття, яке характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для нормальної виробничої діяльності комерційних та інших суб'єктів господарювання, доцільністю й ефективністю їх розміщення і використання, фінансовими взаємовідносинами із суб'єктами господарювання, платоспроможністю та фінансовою стійкістю
Поддєрьогін А. М. [29]	Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів
Дем'яненко М. Я. [14]	Фінансовий стан – це комплексне поняття, що відображає якісну сторону його виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації всіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства. Він характеризується системою показників, які відображають стан капіталу в процесі його кругообігу, здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями і забезпечувати ефективне фінансування своєї виробничої діяльності на певний момент часу
Загородній Л. Г., Вознюка Г. Л., Смовженко Т. С. [36]	Фінансовий стан — це стан економічного суб'єкта, що характеризується наявністю в нього фінансових ресурсів, забезпеченістю коштами, необхідними для господарської діяльності, підтримання нормального режиму праці та життя, здійснення грошових розрахунків з іншими економічними суб'єктами
Коробов М. Я. [33]	Фінансовий стан підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності. Фінансовий стан підприємства можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасних грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями. Це характеристика діяльності підприємства, в якій, як у дзеркалі, у вартісній формі відображені загальні результати роботи підприємства, в тому числі й роботи з управління фінансовими ресурсами
Савицька Г. В. [46]	Фінансовий стан підприємства характеризується системою показників, які відображають стан капіталу в процес його кругообігу та здатність суб'єкта господарювання фінансувати свою діяльність на фіксований момент часу

Таким чином, проаналізувавши різні погляди, вчених-економістів, можемо виділити сутнісні характеристики категорії «фінансовий стан підприємства»

Фінансовий стан це:

- об'єкт фінансового управління;
- стан забезпеченості фінансовими ресурсами, які необхідні для нормального функціонування підприємства, доцільністю їх розміщення та ефективністю використання;
- об'єкт прояву у часі;
- якісна характеристика діяльності підприємства;
- результатом фінансовогосподарської діяльності;
- об'єкт, що вимірюється сукупністю показників, які характеризують господарське положення підприємства, його загальні результати діяльності.

Фінансовий стан підприємства характеризує здатність підприємства саморозвиватися на певний момент часу. Він характеризується системою показників, що дозволяють оцінити наявність, розміщення і ефективність використання фінансових ресурсів[32].

Щоб фінансовий стан підприємства був на належному рівні, фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів тощо.

В умовах нестабільності й жорсткої ринкової конкуренції для підтримання стабільного фінансового стану потрібно вдосконалити системи фінансового управління основними елементами фінансового стану, які є загальновизнаними: фінансова стійкість, ліквідність, платоспроможність, прибутковість, рентабельність, кредитоспроможність, ділова активність. Зауважимо, що було доцільно доповнити дану характеристику фінансового стану такими елементами, як: ефективність формування майнового комплексу

та структури капіталу, моніторинг загрози банкрутства, рівень інвестиційної привабливості та фінансового ризику.

Окрім того, неоднозначною залишається й позиція різних науковців стосовно видів фінансового стану. Відомо що, узагальнена позиція стосовно різновидів фінансового стану підприємства передбачає його розмежування на два види.

1. Задовільний фінансовий стан – це ефективне використання ресурсів, можливість повністю й у належний термін відповісти за своїми зобов'язаннями; достатність власних засобів для уникнення високого ризику; гарантовані перспективи отримання прибутку.

2. Незадовільний фінансовий стан виражається в незадовільній платіжній готовності, у неефективному використанні ресурсів і розміщенні засобів виробництва, їх іммобілізації. Межею поганого фінансового стану підприємства є стан банкрутства, тобто нездатність підприємства відповісти за своїми зобов'язаннями.

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної і фінансової діяльності. Чим вище показники виробництва і реалізації продукції (робіт і послуг), нижче їхня собівартість, тим вище рентабельність і великий прибуток, і тем краще є фінансовий стан підприємства. І навпаки, у результаті недовиконання плану виробництва і реалізації відбувається збільшення собівартості продукції (робіт, послуг), зменшення виторгу і суми прибутку і, як наслідок – погіршення фінансового стану підприємства і його платоспроможності.

Характер фінансового стану підприємства слід розглядати з точки зору фінансового менеджменту. Фінансовий стан є переважно об'єктом фінансового управління, результатом фінансово-господарської діяльності, якісною характеристикою господарської діяльності. Фінансовий стан підприємства відображає забезпеченість підприємства необхідними для нормального функціонування фінансовими ресурсами, зручність і ефективність розміщення капіталу, вимірює поточний час і визначає його майбутні перспективи за

допомогою набору показників, що характеризують загальні результати діяльності підприємства. діяльність підприємства.

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його комерційної, виробничої і фінансової діяльності. Якщо виробничий і фінансовий плани успішно виконуються, то це позитивно впливає на фінансовий стан підприємства. Та навпаки в результаті недовиконання плану з реалізації продукції та виробництва відбувається підвищення її собівартості, зменшення виручки й суми прибутку і як наслідок — погіршення фінансового стану підприємства [4, с. 126].

Здатність підприємства успішно функціонувати і розвиватися, зберігати свої активи і пасиви в рівноважному стані у внутрішньому та зовнішньому середовищі, що постійно змінюється, постійно підтримувати свою платоспроможність та інвестиційну привабливість не перетинаючи допустимого рівня ризику свідчить про його стійкий фінансовий стан, і навпаки [4, с. 378].

Формувати стійке фінансове становище протягом всієї діяльності підприємства. Однак партнерам і акціонерам не важливий процес, а лише результат. Кожен контрагент аналізує фінансову діяльність і пов'язану з нею стабільність з точки зору власних потреб: зовнішні сторони зацікавлені у фінансовій стабільності, внутрішні сторони зацікавлені в більш стабільних фінансових умовах (як результат, так і як процес). Якщо компанія фінансово міцна, вона зможе витримати несподівані зміни кон'юнктури ринку і не опинитись на межі банкрутства. Більше того, чим вища її стабільність, тим вона вигідніша в отриманні кредитів і залученні інвестицій, ніж інші компанії цієї ж галузі. Фінансово стійкі підприємства своєчасно сплачують заборгованість перед державою, позабюджетними фондами, персоналом та контрагентами.

Основними елементами фінансового стану є: фінансова стійкість, ліквідність, платоспроможність, прибутковість, рентабельність, кредитоспроможність, ділова активність. Вважаємо, що доцільно доповнити дану характеристику фінансового стану такими елементами, як: ефективність

формування майнового комплексу та структури капіталу, моніторинг загрози банкрутства, рівень інвестиційної привабливості та фінансового ризику [5].

Систематична оцінка фінансового стану підприємства необхідна тому, що дохідність будь-якого підприємства, розмір його прибутку багато в чому залежить від його платоспроможності. Враховують фінансовий стан підприємства і банки, розглядаючи режим його кредитування та диференціацію відсоткових ставок [49].

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Перш за все на фінансовому стані підприємства позитивно визначаються безперервний випуск і реалізація високоякісної продукції.

Таким чином, доцільно зробити висновок, що фінансовий стан підприємства – це об'єктивна комплексна категорія, яка за допомогою системи показників визначає його оперативні, тактичні та стратегічні можливості в фінансово-економічному аспекті.

1.2 Система управління фінансовим станом підприємства

Актуальність розгляду системи управління фінансовим станом підприємства обумовлена динамічними темпами зміни зовнішнього економічного середовища, внутрішніми процесами, якими супроводжується діяльність господарюючих суб'єктів та необхідністю постійного реагування на зазначені виклики з метою підтримки необхідного рівня платоспроможності підприємства ліквідності та ін.

Досліджуючи управління фінансовим станом корпорації, слід зазначити, що кожен із зазначених підходів може бути застосований до різних аспектів такого управління. Для того, щоб окреслити сферу управління саме фінансовим станом корпорації, необхідно визначити у чому полягають особливості фінансового управління (менеджменту).

У підручнику Л.Н. Павлової це поняття визначається таким чином: «фінансовий менеджмент – це система, функціонування якої спрямовано на досягнення загальних цілей управління підприємством» [28, с.16]. Таке визначення сутності фінансового менеджменту практично не розкриває його змісту і може розглядатися як будь-яка система управління: інвестиційний менеджмент, інноваційний менеджмент, виробничий або оперативний менеджмент, менеджмент персоналу тощо. Навіть визначення фінансового менеджменту як системи не наближає до усвідомлення його сутності, бо це не система (або система чого), наведене визначення не розкриває.

У «Словнику-довіднику фінансового менеджера» І.О. Бланка поняття фінансового менеджменту визначається як «... система управління формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів господарюючого суб'єкта та ефективним обігом його грошових коштів» [22, с.362]. У цьому визначенні більш детально розкрито предмет управління фінансами підприємства, але зовсім не розглянуто це управління як фінансову систему. Крім того, як уже зазначалося, предметом управління фінансами є фінансові (а не тільки грошові) потоки.

У монографії В.М. Суторміної, В.М. Федосова та Н.С. Рязанової «Фінанси зарубіжних корпорацій» подається таке визначення: «управління фінансами, або фінансовий менеджмент корпорацій – це система принципів, методів, засобів та форм організації грошових відносин» [23, с.62]. У цьому визначенні, з нашого погляду, зроблено акцент на зміст управління фінансами (фінансового менеджменту) корпорації як системи управління, але не зовсім коректно визначено предмет цього управління, який розглядається як «грошові відносини» (більш коректним був би термін «фінансові відносини», та й він не повною мірою характеризує предмет управління фінансами).

Підсумовуючи результати дослідження підходів до визначення сутності управління в цілому та фінансового управління зокрема, зазначимо:

1. Сутність управління фінансами корпорацій може розглядатися в трьох аспектах: як практична система, як наука, як навчальна дисципліна. Відповідно

до мети нашого дослідження ця сутність у подальшому викладі буде розглядатися лише в практичному аспекті – як система управління.

2. Управління фінансовим станом корпорації становить частину загальної системи управління ним і має тісно взаємодіяти з іншими системами управління: операційним менеджментом, інвестиційним менеджментом, менеджментом персоналу тощо

3. Як частина загальної системи управління фінансовий менеджмент має бути спрямований на досягнення загальних стратегічних і тактичних цілей діяльності корпорації. Проте як самостійна система управління фінансовий менеджмент має сприяти реалізації стратегічних і тактичних цілей безпосередньо діяльності корпорацій. Системи загальних цілей корпорацій і її фінансових цілей не повинен суперечити одна одній.

4. Як система управління фінансовий менеджмент характеризується комплексом (або системою) принципів, методів то форм організації фінансової діяльності корпорації.

5. Предметом управління фінансами корпорації у широкому значенні виступають фінансові відносини, а у більш вузькому значенні – формування, розподіл і використання його фінансових ресурсів, та організація її фінансових потоків. Із цих позицій предмет фінансового менеджменту можна узагальнити як управління всіма аспектами діяльності корпорації. Однак при цьому слід врахувати те, що мета діяльності корпорації полягає не тільки у максимізації прибутку, але і примноженні добробуту її власників.

Як вже зазначалось, розгляд фінансового стану як об'єкту управління не отримало достатньої уваги з боку фахівців, але поряд з цим на сучасному етапі закладено досить значне підґрунтя для формування його методологічних засад. Оскільки методологічні принципи управління фінансовим станом корпорації в літературних джерелах не розглядаються, постає необхідність у аналізі існуючих точок зору щодо визначення принципів, на яких ґрунтується фінансовий менеджмент взагалі, що дозволить виокремити ті принципи, які притаманні саме для управління фінансовим станом.

В. Е. Леонтьєв, В. В. Бочаров акцентують увагу на таких принципах фінансового менеджменту: саморегулювання господарської діяльності, самоокупності, самофінансування, поділі джерел формування оборотного капіталу на власний та позиковий, наявності фінансових резервів [30, с.36]. На наш погляд, перші три принципи в більшій мірі відповідають засадам, на яких повинна будуватися діяльність будь-якого суб'єкта господарювання, решта з них повинна враховуватися при розробці фінансової політики корпорації, тому жоден з них в повній мірі не відповідає меті нашого дослідження.

Важливою складовою механізму фінансового менеджменту є системи забезпечення, до складу яких входять:

- система організаційного забезпечення;
- система інформаційного забезпечення;
- система кадрового забезпечення;
- система технічного забезпечення;
- програмне забезпечення;
- фінансове забезпечення.

Механізм фінансового менеджменту передбачає задіяння таких методів як:

- формування інформаційної бази;
- фінансове планування;
- фінансове прогнозування;
- бюджетування;
- фінансовий аналіз;
- оцінка інвестиційних проєктів;
- оцінка ризиків; оптимізація;
- фінансове регулювання;
- амортизація, хеджування, рангування, диверсифікація.

В умовах ринкового середовища фінансова діяльність різних підприємств спрямована на забезпечення продовження товарно-валютних операцій, пов'язаних з виробничо-комерційною діяльністю. У процесі виробничої, збутової та фінансової діяльності процес кругообігу капіталу відбувається

безперервно, змінюються структура капіталу підприємства та джерела його формування, наявність і попит на капітал. Управління фінансовою діяльністю підприємства — професійна діяльність, спрямована на управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. Управління фінансовою діяльністю є одним із ключових елементів усієї системи управління сучасним підприємством [6].

Вміле розпорядження активами і пасивами, оперативне маневрування вільними ресурсами, своєчасне стягнення боргів є запорукою виживання підприємства в умовах сучасного господарювання [45].

Деякі автори визначають такі принципи фінансового менеджменту: фінансова стратегія, стратегія управління, контроль, врахування передового досвіду, орієнтація на прийняття рішень з фінансових питань у найкоротші терміни, визначення непередбачуваних наслідків впливу зовнішніх факторів тощо. Вважаємо, що принципи фінансової стратегії та стратегії контролю пов'язані з функціональними сферами фінансового менеджменту і не можуть бути визначені як принципи. Принцип визначення непередбачуваних наслідків впливу зовнішніх факторів можна розглядати як принцип врахування факторів ризику, тому його доцільно віднести до принципів управління фінансовим становищем підприємств.

З розглянутих принципів управління більшість є власне завданнями, які необхідно вирішити для досягнення певних цілей у процесі управління тим чи іншим об'єктом, а ті, що можуть слугувати принципами управління фінансовим станом підприємства, потребують певного доповнення та норма. Так, окрім типових принципів управління, одним із принципів, який має забезпечити формування основних вимог до реалізації процесу управління, є принцип ефективності, який є комплексним поєднанням принципів, що включає інноваційну спрямованість у забезпеченні альтернативності та цілеспрямованості. розробка управлінських рішень, ієрархічне знання об'єктів управління та пріоритетність вирішення суперечностей у складі елементів фінансового стану підприємства.

На основі узагальнення існуючих точок зору управління фінансовим станом підприємства має здійснювати на основі таких принципів (рис. 1.2).

Рис. 1.2 Система принципів управління фінансовим станом підприємства [9]

Принцип інтегрованості системи управління фінансовим станом із загальною системою управління підприємством вимагає їх інтегрованого поєднання, оскільки управління фінансовим станом тісно пов'язане з іншими функціональними напрямками управління та будується безпосередньо на основах фінансового управління, тому в якій би із визначених сфер управління не приймалося рішення, воно прямо чи опосередковано буде впливати на рівень фінансового стану та відповідно на прийняття управлінських рішень;

Принцип стратегічної направленості управління фінансовим станом підприємства передбачає підпорядкування всіх управлінських рішень, що приймаються, забезпеченню досягнення головної мети функціонування підприємства та визначеним стратегічним напрямкам його розвитку.

Принцип гнучкості процесу управління фінансовим станом підприємства передбачає формування потенціалу для швидкого реагування, корегування або розробки нових управлінських рішень в умовах впливу внутрішніх та зовнішніх факторів. Необхідна гнучкість досягається за умови забезпечення якісних параметрів фінансового стану, що визначаються оптимальним формуванням структури капіталу, мінімізацією фінансових ризиків, підтриманням достатньої ліквідності активів, забезпеченням достатнім обсягом фінансових ресурсів в інвестиційній та страховій формі, що відповідно дозволяють звести до мінімуму вплив факторів зовнішнього середовища або здійснити швидке пристосування до них;

Принцип комплексного характеру формування управлінських рішень в управлінні фінансовим станом підприємства насамперед повинен забезпечуватися системним мисленням керуючої системи та передбачати розгляд процесу управління ним як комплексу дій, спрямованих на розробку взаємопов'язаних та взаємозалежних управлінських рішень, кожне з яких робить внесок в його загальну результативність. При цьому даний процес повинен охоплювати всі аспекти управління фінансовим станом підприємства та ґрунтуватися на вивченні причинно-наслідкових залежностей в управлінні;

Принцип координації управлінських дій з управління фінансовим станом підприємства спрямований на забезпечення досягнення позитивних результатів, що досягається за рахунок с координованості дій між всіма центрами відповідальності (господарськими одиницями), їх організаційними структурами, що здійснюються на принципах ієрархії підпорядкованості та відповідальності;

Принцип альтернативності та цілеспрямованості підходів при розробці окремих управлінських рішень в управлінні фінансовим станом підприємства має враховувати наявність альтернативних підходів щодо можливості виконання дій. Вибір будь-якого управлінського рішення з наявної альтернативи має здійснюватися на основі встановленої системи критеріїв, що забезпечить не тільки високу результативність, а й його спрямування на

вирішення певного кола завдань для досягнення встановлених цільових орієнтирів, що визначають фінансову ідеологію підприємства;

Принцип ієрархічності пізнання об'єкту управління полягає у багаторівневому вивченні фінансового стану як об'єкту управління, який розглядається нами не тільки як елемент ширшої системи – власне як одна найбільш значущих складових фінансового управління, та як окремий об'єкт управління, а й як система в складі якої виділено ряд елементів. Реалізація цього принципу дозволяє забезпечити не тільки ідентифікацію найбільш значущих його параметрів, що визначають якість управління фінансовим станом взагалі, а й ідентифікувати рівень фінансової безпеки підприємства;

Принцип інноваційної спрямованості управління фінансовим станом підприємства визначає необхідність не тільки використання прогресивних технологій, методів, інструментів, а й забезпечення адаптації керуючої системи до їх впровадження та використання, що підкріплюються відповідними змінами в організаційних структурах підприємства;

Принцип пріоритетності розв'язання протиріч в складових елементах фінансового стану визначає орієнтацію на пошук та першочергове розв'язання кола тих «проблемних» питань, що унеможливають вирішення тих завдань, що поставленні в процесі управління фінансовим станом підприємства для досягнення головної його мети;

Принцип врахування рівня ризику в процесі управління фінансовим станом підприємства визначає необхідність передбачення зміни рівня фінансового ризику в процесі прийняття будь-якого управлінського рішення;

Принцип ефективності управління фінансовим станом підприємства полягає у поєднанні та вмілому використанні особистих якостей суб'єкта з потенціалом об'єкта управління за умови мінімізації матеріальних, трудових, матеріальних, часових витрат, пов'язаних з даним управлінням.

Ефективне управління фінансовим становищем організації вимагає комплексного підходу, що включає принципи, методи та інструменти для прийняття обґрунтованих рішень щодо структури активів та джерел фінансування. Цей процес прийняття рішень спрямований на підтримку

інтересів вищого керівництва та сприяння процвітанню власників. Управління фінансовим станом має базуватися на таких принципах, як інтеграція, стратегічна спрямованість, гнучкість, комплексність, координація, альтернативність, ієрархічність, інноваційність управління, пріоритетність вирішення конфліктів у фінансових складових. Подальші дослідження мають бути зосереджені на розробці набору заходів для управління фінансовим станом організації та аналітичних показників для моніторингу якості управління.

Управління фінансовим становищем компанії, таким чином, є сукупністю принципів, методів та інструментів для формулювання та реалізації управлінських рішень щодо структури активів та джерел їх фінансування з метою забезпечення інтересів вищого керівництва та належного збільшується бути власниками. Організація управління фінансовим станом має дотримуватись принципів комплексності, стратегічності, гнучкості, комплексності, узгодженості, заміщення, ієрархічності, інноваційності та пріоритетності у вирішенні протиріч складових елементів фінансового стану. Перспективою подальших досліджень є визначення кола завдань управління фінансовим станом підприємства та аналітичних показників якості управління.

1.3. Методичні засади оцінки ефективності управління фінансовим станом підприємства

Формування єдиної системи методичних підходів щодо оцінки фінансового стану підприємства та розробка детального алгоритму їх застосування сприятиме, по-перше, об'єктивному визначенню статичної і потенційної можливості розвитку фінансово-господарської діяльності підприємств та їх забезпеченню фінансовими ресурсами; по-друге, підвищенню якості прийняття управлінських рішень, що, в підсумку, забезпечуватиме збільшення фінансових результатів та досягнення тактичних та стратегічних цілей функціонування підприємств.

В цілому порядок оцінки фінансового стану підприємства може бути представлений такими чином.

По-перше, необхідно чітко визначити мету проведення оцінки фінансового стану підприємства, оскільки від неї буде залежати подальший вибір підходів щодо її здійснення.

По-друге, здійснюється збір інформації і обираються напрями оцінки й конкретні показники, що дозволять охарактеризувати фінансовий стан підприємства або його складові відповідно до поставленої мети.

По-третє, проводиться розрахунок показників та їх порівняння з нормативними значеннями.

По-четверте, проводиться ретельне вивчення основних причин змін тих чи інших показників та характеристика їх досягнутого рівня.

По-п'яте, виявляються резерви та обґрунтовуються заходи щодо зміцнення фінансового стану підприємства.

Критеріальним підходом до методичного інструментарію аналізу фінансового стану та існуючих методик, що формують комплексну оцінку цієї категорії, можна відзначити використання несистематизованих (дублюючих) фінансових коефіцієнтів і показників та загалом не достатньо адаптованих до реальної економіки методик комплексного оцінювання на основі інтегрального показника.

Незважаючи на використання різних адаптивних методик оцінювання фінансового стану підприємства, залежних від низки факторів (типу економічної системи, ступеня розвинутості ринкових відносин, за яких здійснює діяльність підприємство, його галузевих особливостей, стандартизації показників балансу і фінансової звітності загалом тощо), “deskriptivні моделі, відомі так само, як моделі описового характеру, є основними для оцінки фінансового стану підприємства” [7, с. 57].

Процедури оцінювання й аналізування фінансового стану та фінансової стійкості підприємства, поєднані у певну методику, пов'язані з агрегуванням сукупності показників, які характеризують результати більшості економічних процесів і містять узагальнені дані про майново-ресурсний потенціал і капітал

за його структурою: “ Оцінка економічного стану підприємства – це кількісний вираз сукупності економічних критеріїв і показників ” [19, с. 158].

Основні складові оцінювання фінансового стану: аналіз структури та динаміки показників активу і пасиву балансу, визначення ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, а також процедурні аспекти дослідження руху грошових коштів та ймовірності банкрутства підприємства. При цьому різні автори (вітчизняні і зарубіжні) обґрунтовують доцільність залучення мінімальної чи надмірної кількості показників та коефіцієнтів.

Для того, щоб зрозуміти фінансовий стан підприємства, важливо визначити цілі та завдання для їх досягнення. Слід зазначити, що, в принципі, внутрішні підрозділи підприємства повинні визначати та впроваджувати заходи щодо ретельного аналізу та зміцнення його фінансової діяльності. Це призведе до визначення ключових напрямків подальшого розвитку. Водночас, раннє виявлення ознак не платоспроможності та оперативне вжиття заходів для пом'якшення негативних наслідків завжди є пріоритетним завданням. Цей процес є частиною системи оцінки фінансово-економічної діяльності, покликаної сприяти ранньому попередженню та реагуванню.

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Система заходів для підтримки фінансового стану на високому рівні повинна передбачати:

- постійний моніторинг зовнішнього і внутрішнього станів підприємства;
- розробку заходів із зниження зовнішньої вразливості підприємства;
- розробку підготовчих планів при виникненні проблемних ситуацій, — здійсненні попередніх заходів для їхнього забезпечення;
- провадження планів практичних заходів у разі виникнення кризової ситуації, прийняття ризикових і нестандартних рішень у випадку відхилення розвитку ситуації;
- координацію дій всіх учасників і контроль за ви\$ конанням заходів та їхніми результатами [54, с. 59].

Методи фінансового аналізу – це комплекс науково-методичних інструментів та принципів дослідження фінансового стану підприємства. В економічній теорії та практиці існують різні класифікації методів фінансового аналізу. Перший рівень класифікації відокремлює неформалізовані та формалізовані методи аналізу.

Характерні особливості основних методів оцінювання фінансового стану підприємства наведені в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Характеристика основних методів оцінювання фінансового стану
підприємства

Методи	Характеристика
1	2
Оцінка фінансового стану з використанням абсолютних показників	Може бути використана для оцінки окремих сторін фінансового стану: для характеристики рівня фінансової стійкості з боку прибутковості підприємства на основі використання результатів маржинального аналізу; визначення типів фінансової стійкості за критерієм стабільності джерел покриття запасів
Метод фінансових коефіцієнтів	Передбачає розрахунок певних показників, що характеризують фінансову стійкість, платоспроможність і ліквідність, рентабельність (прибутковість) діяльності, майновий стан та ділову активність. Склад і алгоритм розрахунку коефіцієнтів досить різноманітний і залежить від обраної методики, що затверджена нормативними документами або упорядкована певними науковцями
Рейтингова оцінка	Полягає у класифікації підприємств за певними ознаками, виходячи з фактичного рівня показників фінансового стану і рейтингу кожного показника. Перевагою є можливість ранжування ряду підприємства за обраною ознакою
Бальна оцінка	Полягає в проведенні аналізу фінансових коефіцієнтів шляхом порівняння отриманих значень із нормативними величинами і отриманні узагальнюючого показника, вираженого в балах. Така оцінка передбачає використання «рознесення» цих значень за зонами віддаленості від оптимального значення
Матрична оцінка	Базується на побудові сукупності фінансових показників, яка перетворюється на матрицю стандартизованих коефіцієнтів. Надає змогу здійснювати порівняльну рейтингову оцінку за певними показниками. З іншого боку може використовуватися при складанні матричних балансів, балансів грошових надходжень і витрат
Інтегральна оцінка	Результатом проведення оцінки є визначення інтегрального показника на основі застосування різноманітних методів і підходів. При цьому інтегральний показник може характеризувати як окремі складові, так і в цілому фінансовий стан підприємства
Дискримінантні моделі	Дозволяють визначити вірогідність настання банкрутства на основі розробки і використання інтегральної моделі аналізу фінансового стану підприємства. Виділяють одно факторні (наприклад коефіцієнт Бівера, Вейбеля) та багатофакторні (прикладом є модель Альтмана, Ліса, Таффлера, Спрінгейта, Савицької та Терещенко) моделі

Щоб точно оцінити фінансовий стан сучасного підприємства, важливо оцінити його потенційну динаміку розвитку. Це вимагає системного підходу,

який визнає складну, взаємопов'язану систему підприємства та його функціонування в економічному середовищі, що постійно змінюється. Сучасні методи фінансового аналізу забезпечують основу для оцінки системності. Синтез окремих показників у комплексний показник, який відображає галузеві показники та взаємозв'язки між фінансовими показниками, є ключовим для формування концептуальної основи систематичного аналізу. Кілька досліджень підтримують об'єднання блокових оцінок у цілісну систему комплексного оцінювання відповідно до принципів систематичності.

Діагностика фінансово-економічного стану підприємства покликана забезпечувати комплексне виявлення, аналіз, ліквідування та прогнозування проблем підприємств з метою забезпечення прийняття випереджуючих управлінських рішень, спрямованих на досягнення стратегічних та тактичних цілей. Саме знання теоретичних засад діагностики дозволяє точно поставити діагноз та виявити причини негативних або позитивних показників та тенденцій. Подальшого розвитку заслуговує формування системи діагностики фінансово-економічного стану підприємства з метою систематизації та ефективності процесу діагностики.

Формування єдиної системи методичних підходів щодо оцінки фінансового стану підприємства та розробка детального алгоритму їх застосування сприятиме, по-перше, об'єктивному визначенню статичної і потенційної можливості розвитку фінансово-господарської діяльності підприємств та їх забезпеченню фінансовими ресурсами; по-друге, підвищенню якості прийняття управлінських рішень, що, в підсумку, забезпечуватиме збільшення фінансових результатів та досягнення тактичних та стратегічних цілей функціонування підприємств.

Як стверджують автори підручника «Фінансовий аналіз» Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. та Цал-Цалко Ю.С., метод оцінки фінансового стану підприємства залежить від цілей фінансового аналізу. В узагальненому вигляді представлений ними підхід передбачає дотримання наступних етапів рис. 1.3.

Таблиця 1.3

Етапи оцінки фінансового стану підприємства [18 с.66-67]

№	Етапи
1	оцінка майнового стану і капіталу підприємства за результатами: горизонтального й вертикального аналізу балансу; оцінки причин зміни оборотних коштів; аналізу власного оборотного капіталу; розрахунку показників майнового стану; аналізу руху грошових коштів;
2	аналіз ліквідності і платоспроможності;
3	аналіз фінансової стійкості;
4	оцінка ділової активності підприємства; визначенні показників ресурсовіддачі та фінансових індикаторів, що характеризують його виробничу діяльність;
5	аналіз прибутковості та рентабельності;
6	комплексна оцінка фінансового стану, що базується: на розрахунку взаємопов'язаних показників рентабельності; ранговій оцінці фінансового стану; розрахунку показників прогнозування банкрутства.

У випадках, коли значення одних показників свідчать про позитивну діяльність підприємства, а інших — про незадовільну, тобто немає можливості об'єктивно спрогнозувати банкрутство, доцільним є використання багатофакторного дискримінантного аналізу, що передбачає побудову оптимальної дискримінантної моделі, за рахунок якої здійснюється класифікація підприємств відповідно до їхнього фінансового становища.

Загалом визначено 65 показників, які призначені для детальної та всебічної оцінки фінансового стану підприємства. Залежно від мети та завдань аналізу в кожному конкретному випадку вибирають оптимальний комплекс показників та напрямки аналізу фінансового стану підприємства, які створені для конкретного випадку[49].

В процесі оцінювання фінансово-господарської діяльності підприємства використовується такий перелік основних показників, які ми наведемо на рис. 1.2.

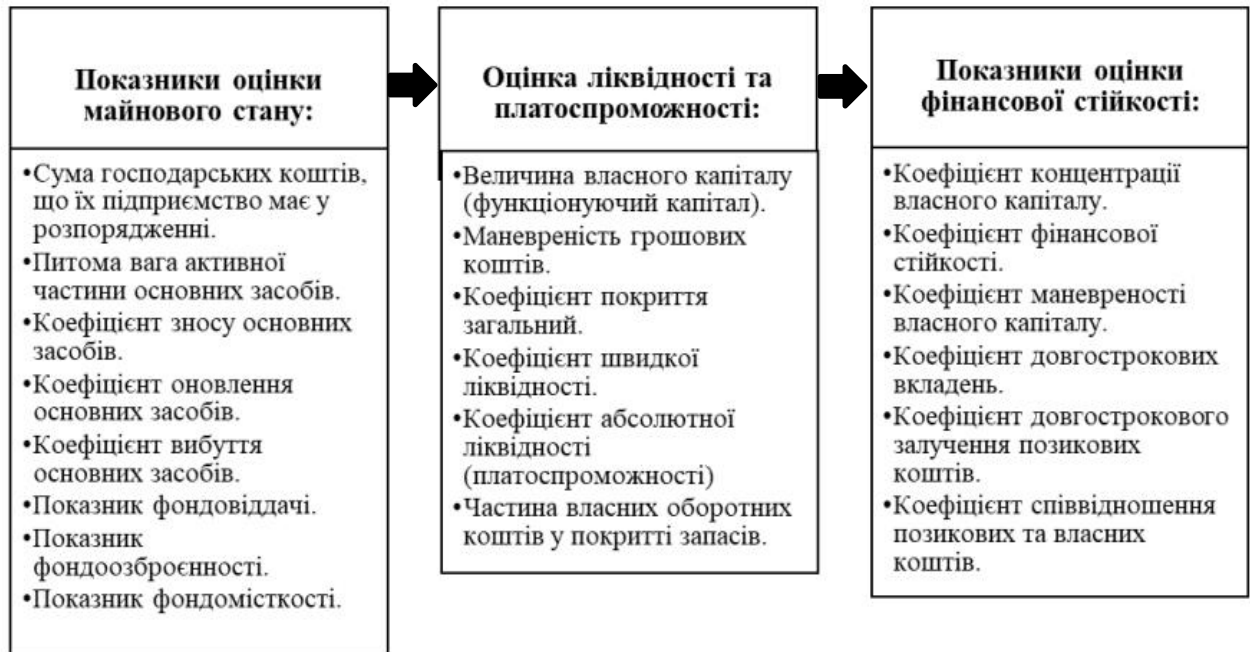

Рис. 1.2. Показники фінансового стану підприємства.

Підсумовуючи вищенаведене можна зазначити, що аналіз ефективності управління активами підприємства передбачає здійснення його комплексної оцінки, за результатами якої можна визначити результативність управління активами та вчасно відкоригувати проблемні питання у фінансовій політиці управління підприємством. Запропонований метод оцінки ефективності управління активами в межах підприємства здійснюється в логічній послідовності й містить шість етапів, що базуються на основі використання системи коефіцієнтів та інтегральних показників, які дають можливість визначити економічну ефективність заходів, зазначених у стратегії управління активами.

1.4. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення відносин у сфері управління фінансовим станом підприємства

Починаючи дослідження сутності фінансового стану підприємств слід звернути увагу на діючі нормативно-правові документи, що регулюють це питання.

Нормативно-правове забезпечення – це сукупність нормативно-правових актів та внутрішніх документів, які визначають правове становище підприємства (організації), його внутрішню структуру, регулюють його діяльність та відносини, що виникають в процесі життєдіяльності підприємства. Забезпечення здійснюється на основі правового регулювання трудових відносин, що складаються між роботодавцями і найманими працівниками (дотримання, виконання і застосування норм чинного законодавства в галузі праці, трудових відносин; розробка і затвердження локальних нормативних і ненормативних актів організаційного, організаційно-розпорядчого, економічного характеру; підготовка пропозицій про зміну діючих або скасування застарілих нормативних актів та тих, які фактично втратили силу, виданих в організації з трудових, кадрових питань); захист прав і законних інтересів працівників, що впливають із трудових відносин.

Основним нормативно-правовим документом в бухгалтерському обліку є Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", який регулює всі операції та правові дії на підприємстві. Крім того, організація обліку грошових коштів на підприємстві здійснюється на підставі таких регламентів:

- НП(С)БО I "Загальні вимоги до фінансової звітності"
- Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо платіжних послуг
- ЗУ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей діяльності фінансового сектору у зв'язку із введенням воєнного стану в Україні

- ЗУ Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні

- ЗУ Про внесення змін до Закону України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни" щодо звільнення від відповідальності за порушення строків оприлюднення фінансової звітності у період дії воєнного стану або стану війни.

- Правила використання готівкової іноземної валюти (Постанова Правління Національного банку України [44].

Відповідно до статті 12¹ Закону України "Про правовий режим воєнного стану", статей 2 та 5 Закону України "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні", Указу Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64 "Про введення воєнного стану в Україні", з метою забезпечення державного фінансового контролю за використанням державних ресурсів у воєнний час Кабінет Міністрів України **постановляє:**

- Установити, що Державна аудиторська служба та її міжрегіональні територіальні органи під час воєнного стану та протягом місяця після його припинення або скасування виконують свої повноваження з урахуванням таких особливостей:

- здійснюють заходи державного фінансового контролю з урахуванням воєнного стану;

- до тривалості заходів державного фінансового контролю (інспектування, державного фінансового аудиту, перевірки закупівель) та інших строків, визначених порядками проведення цих заходів державного фінансового контролю, не включається строк, протягом якого такий захід (організація проведення, оформлення, реалізація) не здійснювався у зв'язку з обставинами, обумовленими воєнним станом;

- надання документів під час заходів державного фінансового контролю, зустрічних звірок, збору інформації та документування процесу державного фінансового контролю, реалізація матеріалів за його результатами здійснюються в паперовій та/або електронній формі.

Положенням «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації», затвердженим Наказом Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121 фінансовий стан підприємства визначається як сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, реальні й потенційні можливості підприємства [35]. Вважаємо це твердження досить суперечливим, оскільки фінансовий стан можна охарактеризувати на базі певної сукупності показників, але він не є сукупністю показників.

У Методичних рекомендаціях щодо аналізу фінансово-господарського стану підприємств або організацій Державної податкової адміністрації України (лист № 759/10/20-2117 від 27.01.1998 р.) зазначено, що фінансове положення (стан) є комплексним поняттям і відображає рейтинг підприємства на фінансовому ринку, його кредито- і податкоспроможність характеризується системою показників, які визначають на конкретну дату [50]. Стосовно даного трактування сумніви виникають у достатньо суб'єктивному формуванні певного рейтингу підприємства на фінансовому ринку, оскільки не зрозуміло, за якою методикою цей рейтинг будується і яким чином характеризувати при цьому фінансовий стан підприємства. Крім того, недоцільним вважаємо звужувати поняття фінансового стану до відображення тільки кредито- і податкоспроможності підприємства.

Фінансовий стан підприємства на конкретну звітну дату характеризує ступінь його забезпеченості необхідними фінансовими ресурсами для здійснення господарської діяльності, раціональність їх розміщення та ефективність використання. Задовільний фінансовий стан підприємства впродовж тривалого часу (трьох-п'яти років) засвідчує про фінансову стабільність суб'єкта господарювання на ринку товарів і послуг.

Фінансова стабільність досягається за рахунок ритмічної і ефективної роботи підприємства, вмілого управління виробничими фондами і джерелами їх

формування, тобто управління активами і пасивами підприємства. Цьому сприяють прогнозоване розміщення та ефективне використання власного і залученого капіталу, всебічний аналіз і об'єктивна оцінка фінансового стану за даними фінансової звітності, вжиття оптимальних управлінських рішень щодо забезпечення фінансової стабільності.

Основними ознаками фінансової стабільності підприємства є фінансова стійкість, рентабельність, платоспроможність, кредитоспроможність, ліквідність і ділова активність.

Вони є основою аналізу і оцінки фінансового стану підприємства у прийнятті необхідних управлінських рішень щодо його зміцнення [21].

Процес управління фінансами формується на використанні механізмів фінансового менеджменту, основою якого є нормативно-правове забезпечення управлінських рішень. Через розробку системи законів та нормативних актів держава проводить фінансову політику і здійснює регулювання фінансово-господарської діяльності підприємств економічними методами. Правові основи фінансового менеджменту окремих суб'єктів господарювання базуються на конституційних нормах.

Конституція України являється важливим джерелом фінансового права і віддзеркалення правового простору, в здійсненні розвитку підприємництва. Конституцією України закріплюється право громадян на втілення будь-якого виду підприємницької діяльності, яка не є заборонена законом. В той ж час держава гарантує розвиток конкуренції в підприємницькій діяльності, здійснює антимонопольне, кредитне, бюджетне та податкове регулювання, захищає права споживачів, контролює безпеку і якість продукції і усіх видів робіт та послуг, сприяє діяльності громадських організацій. Конституція України розробляє правовий простір для розвитку вільного підприємництва і водночас створює передумови для використання фінансового менеджменту як системи управління фінансами суб'єктів господарювання.

Варто взяти до уваги недосконалість і нестабільність податкового законодавства, достатній податковий тиск на підприємців, отже із цього випливає неспроможність формування власних фінансових ресурсів

підприємств, спроможних для розширення і відтворення їх виробничих фондів. Навіть маючи високий рівень доступу до інформації, доволі проблематично являється прослідковування за всіма змінами у податковому законодавстві і сприймати їх належним чином [3].

У результаті високого податкового тиску вимиваються власні оборотні кошти, погіршується фінансовий стан підприємств, збільшується обсяг кредиторської та дебіторської заборгованості, що може призвести до їх банкрутства, якщо не вжити антикризових заходів. Отож, перебудова податкової системи являється однією з проблем яку необхідно вирішити щодо удосконалення правової бази фінансового менеджменту.

Інформаційна база аналізу фінансового стану підприємства включає[29]:

- Баланс (форма №1) складається з активу і пасиву, і свідчить про розподіл на активи і пасиви та фінансування активів за допомогою власного і притягнутого капіталу на дату балансу. Інформація використовується для оцінки структури ресурсів підприємства, їхньої ліквідності і платоспроможності підприємства, прогнозування майбутніх потреб у позичках, оцінки і прогнозування змін в економічних ресурсах;

- Звіт про фінансові результати (форма №2) відображає доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства за звітний період. Інформація використовується для оцінки і прогнозування діяльності підприємства, структури доходів і витрат;

- Звіт про рух грошових коштів (форма №3) відображає генерування і використання коштів протягом звітного періоду. Інформація використовується для оцінки і прогнозування операційної, інвестиційної і фінансової діяльності підприємства;

- Звіт про власний капітал (форма №4) відображає зміни в складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду. Інформація використовується для оцінки і прогнозування змін власного капіталу;

- Примітки до звітів включають додатковий аналіз статей звітності. Інформація використовується для оцінки і прогнозування облікової політики, ризиків, діяльності підрозділів підприємства;

- дані статистичної звітності й оперативні дані (наприклад: звіт керівників підприємства, звіт аудитора, звертання ради директорів до акціонерів).

Висновки до розділу 1

Розглянувши деякі теоретичні підходи до визначення фінансового стану підприємства та дослідивши й узагальнивши різні точки зору вчених-економістів щодо сутності цього поняття нами запропоновано таке визначення: «фінансовий стан» – це економічна категорія, яка визначає реальну та потенційну фінансову спроможність підприємства, за допомогою якої можна організувати розрахунки та забезпечити стабільність фінансових ресурсів.

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його комерційної, виробничої і фінансової діяльності. Якщо виробничий і фінансовий плани успішно виконуються, то це позитивно впливає на фінансовий стан підприємства. Та навпаки в результаті недовиконання плану з реалізації продукції та виробництва відбувається підвищення її собівартості, зменшення виручки й суми прибутку і як наслідок – погіршення фінансового стану підприємства.

Досліджуючи управління фінансовим станом корпорації, слід зазначити, що кожен із зазначених підходів може бути застосований до різних аспектів такого управління. Для того, щоб окреслити сферу управління саме фінансовим станом корпорації, необхідно визначити у чому полягають особливості фінансового управління (менеджменту).

Важливою складовою механізму фінансового менеджменту є системи забезпечення, до складу яких входять: система організаційного забезпечення; система інформаційного забезпечення; система кадрового забезпечення; система технічного забезпечення; програмне забезпечення; фінансове забезпечення.

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Система заходів для підтримки фінансового стану на високому рівні повинна передбачати:

- постійний моніторинг зовнішнього і внутрішнього станів підприємства;
- розробку заходів із зниження зовнішньої вразливості підприємства;
- розробку підготовчих планів при виникненні проблемних ситуацій,
- здійсненні попередніх заходів для їхнього забезпечення;
- провадження планів практичних заходів у разі виникнення кризової ситуації, прийняття ризикових і нестандартних рішень у випадку відхилення розвитку ситуації;
- координацію дій всіх учасників і контроль за виконанням заходів та їхніми результатами.

Методи фінансового аналізу – це комплекс науково-методичних інструментів та принципів дослідження фінансового стану підприємства. В економічній теорії та практиці існують різні класифікації методів фінансового аналізу. Перший рівень класифікації відокремлює неформалізовані та формалізовані методи аналізу.

Основними ознаками фінансової стабільності підприємства є фінансова стійкість, рентабельність, платоспроможність, кредитоспроможність, ліквідність і ділова активність. Вони є основою аналізу і оцінки фінансового стану підприємства у прийнятті необхідних управлінських рішень щодо його зміцнення.

Конституція України являється важливим джерелом фінансового права і віддзеркалення правового простору, в здійсненні розвитку підприємництва. Конституцією України закріплюється право громадян на втілення будь-якого виду підприємницької діяльності, яка не є заборонена законом. В той ж час держава гарантує розвиток конкуренції в підприємницькій діяльності, здійснює антимонопольне, кредитне, бюджетне та податкове регулювання, захищає права споживачів, контролює безпеку і якість продукції і усіх видів робіт та послуг, сприяє діяльності громадських організацій.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ В СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ТОВ «ГАЛІЇВСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Молочне скотарство є найбільш трудомісткою, технічно складною і водночас дуже важливою з соціальної точки зору галуззю тваринництва. Без молока неможливий повноцінний розвиток людини, особливо дітей, а для людей похилого віку воно є одним з основних продуктів харчування. Молоко містить усі білки, жири, лактозу, мінеральні речовини, ферменти – понад 260 компонентів і майже 260 хімічних елементів.

ТОВ «Галіївський маслозавод» є виробником молочної продукції, призначеної для вживання широкими верствами населення. Його головною метою є підвищення конкурентоспроможності продукції та посилення позицій на ринку, задоволення вимог замовника. Протягом аналізованого періоду підприємство нарощували обсяги виробництва основної асортиментної групи продукції - масло вершкове жирністю не більше 85% з 919 т.тонн до 1295 тонн.

Галіївський маслозавод розташований в південно-західній частині Чуднівського району Житомирської області на березі річки Тетерів. Дане підприємство знаходиться за 85км від обласного центру м. Житомир.

«Галіївський маслозавод» розпочинав своє існування з молочарні, яку згодом було реорганізовано в молочне товариство. Будівництво заводу було завершено в 1927 році. Всі механізми були завезені з Німеччини: встановлено паровий котел, парову машину, насоси, маслобойку, сепаратори, пастеризатор, охолоджувач молока. У 1928 році завод перейшов у державну власність.

Основною сировиною для підприємства є молоко незбиране заготівельне, яке має відповідати вимогам ДСТУ 3662:2018. Основними регіонами, в яких заготовляють молоко – це приймальні пункти в радіусі 150 км (Житомирська, Рівненська, Вінницька та Хмельницька області). Переважна більшість

населених пунктів, де кількість надходження сировини становить не менше трьох тон на добу, обладнана холодильними установками. Підприємство широко співпрацює з фермерськими господарствами, молочними кооперативами та із сільськими домогосподарствами.

З 1963 по 1970 роки завод вперше очолив спеціаліст-технолог з молочного виробництва Поліщук В. І. За цей період багато уваги було приділено механізації та автоматизації виробничих процесів: встановлено нову сушку для сушіння молока; завод переведено на рідке паливо. Поступово проводилась реконструкція цехів.

ВАТ «Галіївський маслозавод ім. В. Ф. Мазуркевича» створено в грудні 1999 року відповідно до спільного рішення регіонального відділення фонду державного майна України в Житомирській області та організації орендарів Галіївського маслозаводу від 20 грудня № 225/1 шляхом перетворення Галіївського маслозаводу у відкрите акціонерне товариство згідно декрету Кабінету Міністрів України від 20 травня 1993 р. № 57-93 «Про приватизацію цілісних майнових комплексів державних підприємств та їх структурних підрозділів, зданих в оренду».

В систему АТЗТ «Фаворит» , чисельністю близько 950 чоловік, входять 4 підприємства, зайняті різноманітними видами діяльності , а саме:

- ВАТ «Галіївський маслозавод ім. В. Ф. Мазуркевича» - Заготівля та переробка молока, виробництво широкого асортименту масла вершкового, згущеного молока , сухого знежиреного молока.

- ДП «Корецький цукровий завод» АТЗТ «Фаворит» - виробництво цукру піску.

- ДП «Фаворит-транс» АТЗТ «Фаворит» - транспортне обслуговування виробничих підприємств , здійснення міжнародних перевезень.

ВАТ «Галіївський маслозавод ім. В. Ф. Мазуркевича» це - одне з основних підприємств компанії, яке, не дивлячись на досить виражений сезонний характер виробництва молочних продуктів, працює цілорічно,

завдяки створеній та своєчасно підтриманій сировинній зоні, яка розташована поблизу заводу.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Галіївський маслозавод» було створено в 2004 р. через зміну організаційно-правової форми відкрите акціонерне товариство у товариство з обмеженою відповідальністю.

Діяльність маслозаводу регулюється Статутом Товариства, затвердженим Загальними зборами учасників товариства, та Колективним договором, який укладається між працівниками та роботодавцем один раз на рік.

Головною метою діяльності підприємства є отримання прибутку, а також забезпечення населення потрібними для нормальної життєдіяльності продуктами харчування. Підприємство орієнтується в першу чергу на задоволення потреб у якісній та натуральній молочній продукції населення найближчих районів.

Стратегічні цілі заводу:

- Задоволення вимог та очікувань споживачів.
- Забезпечення економічного благополуччя підприємства.
- Постійне підвищення добробуту всіх працівників.
- Виробництво і реалізація якісної та смачної продукції.

На сьогоднішній день основним видом діяльності підприємства є 10.51 Перероблення молока, виробництво масла та сиру. Крім того, у створених підприємствах зареєстровано багато інших видів господарської діяльності:

- 46.33 Оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами;
- 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля;
- 47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;
- 47.29 Роздрібна торгівля іншими продуктами харчування в спеціалізованих магазинах.

Продукцію ТОВ «Галіївський маслозавод», яка випускається під торговою маркою «Фаворит» знають не тільки в Житомирському районі.

Щоденно вона надходить на прилавки торгових підприємств м. Києва, м. Білої Церкви, м. Рівне та м. Вінниця.

Підприємство останніми оновлюється, набирає сили: триває реконструкція цехів, встановлюється нове обладнання, модернізується діюче.

На підприємстві постійно дбають про те, щоб продукція була якісною та конкурентоспроможною, що дало можливість у 2021 р. одержати перемогу на Міжнародному Конкурсі «Золота торгова марка», що в свою чергу є результатом копіткої роботи колективу. Адже колектив підприємства постійно працює над покращенням якості продукції, для того щоб вона найкращим чином задовольняла потреби споживачів і вони завжди були задоволені якістю ТМ «Фаворит».

Асортимент продукції підприємства представлено маслом вершковим в асортименті, різної жирності, маслом шоколадним, молоком незбираним згущеним, молоком сухим знежиреним, спредами різної жирності, сирами та сухою сироваткою. Динаміку та структуру асортименту продукції представлено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка та структура асортименту продукції підприємства 2020-2022 рр.

Показники	2020 р		2021 р.		2022 р		Відхилення 2022 р. До 2020 р.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+, -	%	п.с.
Масло	122812	47,9	148517	47,6	173010	49,3	50198	40,9	1,4
Молоко незбиране згущене	59483	23,2	71450	22,9	70538	20,1	11055	18,6	-3,1
Молоко сухе знежирене	38715	15,1	48362	15,5	55799	15,9	17084	44,1	1,05
Спреди	2307	0,9	4056	1,3	5264	1,5	2957	128,1	0,6
Сири тверді	30767	12,0	36505	11,7	41761	11,9	10994	35,7	-0,1
Суша сироватка	2308	0,9	3120	1,0	4562	1,3	2254	97,6	0,3
Разом	256392	100	312010	100	350 934	100	94542	36,8	X

За даними табл. 2.1 видно розподіл продукції за питомою вагою в загальному асортименті та зміни в асортименту динаміці. Найменшу питому вагу займає суха сироватка (в середньому 1,3%), яку підприємство реалізовує у фермерські та господарства для годівлі худоби, відповідно і менше коштів підприємство отримує від її реалізації. Найбільшу питому вагу займає масло 49,3% у 2022 р., ще пов'язане в першу чергу із тим, що саме масло, формує профіль діяльності підприємства. Протягом досліджуваного періоду зменшилася питома вага виробництва твердих сирів на -0,1 пункт структури і підвищилася питома вага спредів в асортименті до 0,6 пунктів, виробництво яких підприємство запустило ще у 2020 р.

ТОВ «Галіївський маслозавод» від імені компанії «Фаворит» співпрацює з багатьма провідними компаніями України і світу. До клієнтів, які регулярно замовляють продукцію даного підприємства, можна віднести такі компанії, як «Екзонт» (м. Київ), «Гамма» (м. Вінниця), торгові марки «Ласунка» (Дніпропетровська область), «Рудь» (м. Житомир) та багато інших. Зокрема, фірма «Екзонт» є компанією-посередником, що займається поставками та розповсюдженням продукції ТМ «Фаворит» по торговельних мережах міста Київ. Компанія «Фаворит», разом з тим, виступає надійним експортером власної продукції до країн Малої Азії, Південного Сходу, Грузії, Молдови, Сполучених Штатів Америки, Голандії та Прибалтики. Але варто визнати той факт, що основним ринком збуту продукції є місцева реалізація по регіону. Це пов'язано, як правило, з низькою прорекламованістю виробленого товару, порівняно обмеженим різновидом продукції та незадовільною роботою відділу з маркетингу.

Виробник ТОВ "Галіївський маслозавод". Або аналог, що не містить рослинних жирів, консервантів, харчових домішок. Доставка за рахунок постачальника, включена у вартість товару. Строк та кількість поставки Товару - згідно поданої Замовником заявки. Продукція має бути якісною, свіжою та сертифікованою. Наявність у Учасника обладнання та матеріально-технічної

бази. Наявність працівників відповідної кваліфікації , які мають необхідні знання та досвід.

Для забезпечення потреб виробництва підприємством закуповуються паперові мішки, ящики, банки та марля. Сировина та матеріали, які надходять на виробництво дозволені до використання органами Держсанепідемнагляду України.

Кінцевими споживачами продукції підприємства виступають жителі України, які купують продукцію ТМ «Фаворит», проте дистриб'юторами виступають здебільшого великі сітьові магазини МЕТРО, Сільпо, ФОРА та ФОЗІ, АТБ, Полісся-продукт та інші.

Характеризуючи організаційну структуру підприємства слід відмітити , що в його складі функціонує три відділи виробничого характеру, які займаються переробкою сировини .

До них відноситься цех сухого молока, цех згущеного молока та масло цех. Важливим є відділ збуту, до якого крім іншого, відноситься склад готової продукції.

Розмір виробничих приміщень , що становить 26500 м., і не змінюється по роках. Сталість розмірів виробничих приміщень в порівнянні із стрімким зростанням решти показників, що характеризують розмір досліджуваного підприємства, свідчить про збільшення обсягу виробництва шляхом інтенсифікації виробничого процесу.

Одержавши самостійність, завод був вимушений розширити свою організаційну структуру: створити структурні одиниці в яких раніше не було потреби , збільшити чисельність працівників бухгалтерії та планово-економічного відділу.

Уся внутрішня інформація обробляється за допомогою автоматизованого ведення бухгалтерського обліку, що є позитивним . Адже при такій організації обробки даних більш точно відображається оперативна ситуація на заводі.

2.2. Діагностика фінансово-економічного стану ТОВ «Галіївський маслозавод»

Роль діагностики фінансово-економічного стану значна, оскільки зараз від підприємств очікують збільшення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції та послуг на основі введення досягнень науково-технічного прогресу, результативних форм господарювання, продуктивного управління підприємством тощо. Для того, щоб гарантувати стійкий стан підприємства, управлінському персоналу необхідно вміти реально оцінювати фінансово-економічний стан свого підприємства та існуючих конкурентів.

Як зазначає Подольська В.О. "фінансово-економічний стан" – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансово-економічних відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, які відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів [42].

Фінансовий стан підприємств можна оцінити з погляду його короткострокової та довгострокової перспектив. У короткостроковій перспективі критерієм оцінки фінансового стану підприємства є його ліквідність і платоспроможність, тобто здатність своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за короткостроковими зобов'язаннями. Термін «ліквідний» передбачає безперешкодне перетворення майна на гроші. Ліквідність підприємства - це його спроможність перетворювати свої активи на гроші для покриття всіх необхідних платежів.

Аналіз фінансового стану підприємства починається із загальної його оцінки на звітну дату у порівнянні з базовим і минулим періодами за показниками, які характеризують:

- забезпеченість підприємства власним капіталом;
- раціональність розміщення власного капіталу;

- величину і частку робочого капіталу;
- ефективність використання:
- власного капіталу;
- власного оборотного капіталу;
- сукупного капіталу;
- фондів і дачу активів підприємства.

Аналіз і загальна оцінка фінансового стану підприємства проводиться з метою оперативного реагування і прийняття управлінських рішень, скерованих на зміцнення фінансового стану, забезпечення фінансової стабільності в наступному періоді і на перспективу.

Інформаційною базою для аналізу є фінансова звітність за період, що аналізується, зокрема, баланси і звіти про фінансові результати за базовий, минулий(лі) і звітний періоди.

Послідовність аналізу:

- підготовка звітних даних до аналізу (технічна перевірка правильності заповнення фінансової звітності, приведення даних у порівняльний вигляд тощо);
- визначення критеріїв і показників оцінки фінансового стану (небагатьох найбільш важливих);
- обчислення показників за період, що аналізується;
- оцінка фінансового стану за показниками в динаміці;
- розробка конкретних заходів та прийняття управлінських рішень.

Діагностика фінансово-економічного стану підприємства передбачає проведення: попереднього огляду економічного та фінансового стану суб'єкта господарювання; здійснення оцінки його майнового стану, який складається з побудови аналітичного балансу шляхом його вертикального та горизонтального аналізу, балансу та діагностики якісних змін у майновому стані підприємства; оцінки доходів та витрат підприємства, а також аналізу показників ліквідності, фінансової стійкості та рентабельності підприємства.

Таблиця 2.2

Основні економічні показники господарської діяльності
ТОВ «Галіївський маслозавод»

№	Показник	Роки			Відхилення 2022 р. до 2020 р.	
		2020	2021	2022	+/-	%
1	Чистий дохід, тис. грн.	256392	312010	350 934	94542	36,8
2	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	255515	314868	338 355	82840	32,4
3	Валовий прибуток	877	-2858	12 579	11702	В 14 р.б.
4	Чистий прибуток, тис. грн.	185	231	-424	-609	-129,1
5	Середньорічна вартість активів, тис. грн.	39672,5	63931	79137,5	39465	99,4
6	Середньорічна вартість необоротних активів, тис. грн.	2613	2652	4722	2109	170,7
7	Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	37059,5	61279	74415,5	2,008	100,8
8	Середньооблікова чисельність працівників, осіб	303	326	214	-89	-29,3
10	Фондовіддача	98,1	117,7	74,3	-23,8	-24,2
11	Фондомісткість	0,01	0,008	0,013	0,003	30,0
12	Фондоозброєність, тис. грн /ос.	8,62	8,13	16,4	7,78	90,2
13	Продуктивність праці, тис. грн. /ос.	846,2	957,1	1639,8	793,6	93,7
14	Коефіцієнт оборотності оборотних активів, об в рік	6,9	5,1	4,7	-2,2	-31,8

За даними табл. 2.2 можна зробити висновки, що підприємство не дивлячись на ряд зовнішніх загроз, підприємство нарощувало обсяги виробництва та реалізації продукції. Чистий дохід при цьому збільшився на 36,8%, собівартість мала більший ріст через коригування логістики та здороження сировини і матеріалів 32,4%, що негативно вплинуло на валовий прибуток, який в кінцевому підсумку зменшився на 14р.б. Чистий фінансовий результат підприємства позитивний, проте зменшився на 129,1% відносно 2020 р.

За показниками ефективності використання ресурсів, фондовіддача знизилась на 23,8%, продуктивності праці зросла на 93,7%, що говорить про ефективне використання технічних засобів та людського чинника на

Продовження табл. 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3.Поточні зобов'язання та забезпечення	55407	111,5	83684	107,0	86013	107,4	30606	55,2	-4,1
БАЛАНС:	49677	100	78185	100	80090	100	30413	61,2	X

Вертикальний аналіз діяльності підприємства показує нам, що найменшу питому вагу в активах підприємства займають оборотні активи, які у 2022 р. склали 91,5%, а у пасивах - поточні зобов'язання та забезпечення – 107,4%. Такий високий відсоток поточних зобов'язань обумовлений тим, що у попередні періоди на підприємстві сформувався стійкий непокритий збиток, через отримані збитки у попередніх фінансових періодах, отже можна спостерігати від'ємне значення власного капіталу. Горизонтальний аналіз дає можливість відмітити те, що оборотні активи в цілому збільшилися на 55,9%, а поточні зобов'язання – на 55,2%. В той же час запаси збільшилися, а дебіторська заборгованість – на 296,6%.

Аналіз формування фінансових результатів діяльності підприємства дає можливість зрозуміти динаміку доходів та витрат підприємства в процесі формування результатів його господарської діяльності, табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Механізм формування фінансових результатів діяльності підприємства

Показники	Роки			Відхилення 2022 р. до 2020 р.	
	2020	2021	2022	+, -	%
	2	3	4	5	6
Чистий дохід від реалізації продукції	256392	312010	350 934	94542	36,8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	255515	314868	338 355	82840	32,4
Валовий прибуток	877	-2858	12 579	11702	В 14 р.б.
Інші операційні доходи	2039	285	1 469	-570	-27,95
Адміністративні витрати	3888	4904	5 510	1622	41,72
Витрати на збут	9100	10629	16 107	7007	77,00
Інші операційні витрати	1410	1639	2 829	1419	100,64
Фінансові результати від операційної діяльності	-11482	-19745	-10 398	1084	-9,44
Доход від участі в капіталі	9963	3227	1 566	-8397	-84,28
Інші доходи	1745	16800	8 452	6707	384,36
Фінансовий результат до оподаткування	226	282	-380	-606	- 268,14

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5	6
Витрати з податку на прибуток	41	51	44	3	7,3
Чистий прибуток	185	231	- 424	-609	- 329,1

Оцінивши дані табл. 2.4 можна зробити наступні висновки. Операційна діяльність підприємства протягом трьох років потребує негайного корегування, адже фінансовий результат від'ємний протягом усього періоду дослідження –11482 тис. грн. у 2020 р. і –10 398 тис. грн. у 2021 р., що в свою чергу обумовлене зростанням собівартості реалізованої продукції на 32,4%, адміністративних витрат та витрат на збут відповідно на 41,7% та 77,0%. Незважаючи на прорахунки операційної діяльності підприємство протягом останніх трьох років отримує чистий прибуток за рахунок інших доходів, які у 2022 р. зросли на 384,36% відносно 2020 р.

Фінансове становище підприємства можна оцінювати з погляду короткострокової та довгострокової перспектив. У першому випадку критерії оцінки фінансового стану – ліквідність і платоспроможність підприємства, тобто, здатність своєчасно та в повному обсязі здійснювати розрахунки за короткостроковими зобов'язаннями.

Під ліквідністю будь-якого активу розуміють здатність його трансформуватися в кошти, а ступінь ліквідності визначається тривалістю часового періоду, протягом якого ця трансформація може бути здійснена. Чим коротший період, тим вища ліквідність цього виду активів.

Говорячи про ліквідність підприємства, мають на увазі наявність у нього оборотних коштів у розмірі, теоретично достатньому для погашення короткострокових зобов'язань хоча б і з порушенням строків погашення, передбачених контрактами.

Отже, аналізуючи дані табл. 2.5 відмітимо, що у 2021 р. загальний коефіцієнт ліквідності становив 0,87, що говорить про те, що підприємство може погасити 87% своїх поточних зобов'язань у разі їх виникнення. Коефіцієнт абсолютної ліквідності знизився на -0,05 пунктів і становив у 2022

р. 0,03 , це пов'язано із тим, що у карантинний період підприємству не вдавалося вчасно відправляти продукцію за кордон, що викликано логістичними проблемами, і саме з цієї причини підприємство збільшило свої запаси, крім того утруднилися розрахунки з вітчизняними дебіторами.

Таблиця 2.5

Динаміка показників оцінки фінансового стану підприємства

Показники	Роки			Відхилення 2022 р до 2020 р. +,-
	2020	2021	2022	
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,89	0,90	0,87	-0,02
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,08	0,01	0,03	-0,05
Коефіцієнт автономії	-0,12	-0,07	-0,07	0,05
Коефіцієнт фінансової залежності	-8,67	-14,21	-13,5	-4,83
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	1,12	1,07	1,07	0,05
Коефіцієнт фінансової стабільності	-0,1	-0,07	0,07	0,17
Коефіцієнт забезпеченості власними засобами	-0,15	-0,08	1,09	1,24
Коефіцієнт фінансової стабільності	-0,10	-0,07	-0,07	0,03
Коефіцієнт оборотності активів	6,46	4,88	4,4	-2,06
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	-44,7	-56,7	-59,24	-14,54
Валова рентабельність, %	0,34	-1,33	0,03	-0,31
Рентабельність господарської діяльності, %	0,07	-0,07	-0,017	-0,087
Рентабельність власного капіталу, %	-3,2	-4,2	7,1	10,3
Рентабельність операційної діяльності, %	-4,3	-5,9	-2,7	1,6

Другою, найважливішою характеристикою фінансового стану підприємства – стабільність його діяльності у довгостроковій перспективі. Вона пов'язана із загальною фінансовою структурою підприємства, ступенем її залежності від кредиторів та інвесторів.

Фінансова стійкість у довгостроковій перспективі характеризується співвідношенням власних та позикових коштів. Однак цей показник дає лише загальну оцінку фінансової стійкості. Тому у світовій та вітчизняній обліково-аналітичній практиці розроблено систему показників.

Таким чином, ми бачимо, покращився показник автономії підприємства, пов'язане в першу чергу з тим, що підприємство останні роки не отримує збитків, відповідно зріс у 2022 р. коефіцієнт фінансової стабільності на 0,17

пункт, і відповідно, підвищився показник забезпеченості власними засобами на 1,24 пункт.

Через відволікання грошових коштів у запаси та дебіторську заборгованість у 2022 р. при гальмувалася швидкість обороту оборотних активів та власного капіталу підприємства.

Узагальнюючим показником є рентабельність підприємства, яка дещо знищилася відносно показників 2020 р., і характеризується від'ємними показниками через неефективність операційної діяльності підприємства, в ході якої витрати є більшими за доходи підприємства.

2.3. Оцінка системи управління фінансовим станом підприємства

Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства є необхідним етапом для розробки фінансових планів та прогнозів, у тому числі фінансового оздоровлення підприємств. Під фінансовим станом підприємства розуміють міру його забезпеченості необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями.

Метою оцінки фінансового стану підприємства є виявлення проблем його функціонування, розробка та реалізація заходів, направлених на швидке відновлення платоспроможності, та достатнього рівня фінансової стійкості, а також встановлення можливості підприємства продовжувати свою господарську діяльність, яка забезпечить прибутковість і зростання виробничого потенціалу.

Для оцінки фінансового стану підприємства важливим є визначення самого поняття фінансовий стан підприємства. Існує безліч трактувань цього поняття. Пропозиції науковців щодо визначення поняття фінансовий стан зводяться переважно до трактування з урахуванням кількох окремих елементів фінансового стану підприємства, які не повністю його характеризують.

Інформаційною базою для оцінювання фінансового стану підприємства є дані:

- балансу (форма № 1);
- звіту про фінансові результати (форма № 2);
- звіту про рух грошових коштів (форма № 3);
- звіту про власний капітал (форма № 4);
- дані статистичної звітності (зокрема форма № 50-сг «Основні економічні показники роботи сільгосппідприємств») та оперативні дані.

Інформацію, яку використовують для аналізу фінансового стану підприємства за доступністю можна поділити на відкриту та закриту (таємну). Відкритою є інформація, яка міститься в статистичній та бухгалтерській звітності і виходить за межі підприємства.

Кожне підприємство розробляє свої планові та прогнозні показники, норми, нормативи, тарифи та ліміти, системи їх оцінки та регулювання фінансової діяльності. Ця інформація може становити комерційну таємницю, а іноді й «ноу-хау». Відповідно до чинного законодавства України підприємство має право тримати таку інформацію в секреті. Перелік її визначає його керівник.

Фінансовий стан залежить від результатів виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності підприємства. Тому оцінку його можна об'єктивно здійснити не через один, хай і найважливіший, показник, а тільки за допомогою системи показників, що детально й усебічно характеризують господарське становище підприємства, відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Така об'єктивна оцінка передусім потрібна самому підприємству. Крім того, вона необхідна кожному з наявних і можливих партнерів підприємства — акціонерів, банкірів, податкових адміністрацій, підприємств, у кожного з яких свій критерій оцінки. Тому й система показників оцінки фінансового стану має бути такою, щоб кожний міг зробити вибір виходячи із власних інтересів.

Управління фінансовим станом підприємства можна розглядати як один із найбільш значущих функціональних напрямів системи фінансового

менеджменту, яка досить тісно пов'язана з іншими системами управління. Як і кожна управлінська система, управління фінансовим станом підприємства передбачає наявність певного суб'єкта й об'єкта управління, рис. 1.

Зазначимо, що головною метою управління фінансовим станом суб'єкта господарювання є покращення ефективності фінансово-господарської діяльності та найпродуктивніше використання його потенціалу задля максимізації вартості підприємства та пришвидшення темпів розвитку.

Управління фінансовим станом підприємства здійснюється за допомогою систематичного й усебічного оцінювання з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Це уможливорює критичну оцінку фінансового стану підприємства як у статистиці за певний період, так і в динаміці – за ряд періодів, дає змогу визначити больові точки у фінансовій діяльності та способи ефективнішого використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення [41].

Розглянемо більш детально коефіцієнтний; агрегатний; інтегральний методи оцінки фінансового стану підприємства.

Основою коефіцієнтного підходу оцінки фінансової стійкості підприємства є обчислення та аналіз низки фінансових коефіцієнтів. Методичний підхід до визначення фінансової стійкості за допомогою фінансових коефіцієнтів є найбільш поширеним. Отже, основні показники, які використовуються вітчизняними та зарубіжними вченими для оцінки фінансової стійкості підприємства.

Агрегатний підхід ґрунтується на визначенні фінансової стійкості на основі агрегатів. Такий методичний підхід є доповненням до наведеного вище, оскільки виділяють чотири типи поточної фінансової стійкості підприємства.

Трьом показникам наявності джерел формування запасів відповідають три показники забезпечення запасів джерелами формування [36, с. 99]:

1. Надлишок (+) або нестача (–) власних оборотних коштів:

$$+ \Phi_{\text{В}} = K_{\text{В}} - З, \quad (1)$$

2. Надлишок (+) або нестача (–) власних оборотних коштів і довгострокових джерел формування запасів:

$$+ \Phi_T = K_{в.пз} - З, \quad (2)$$

3. Надлишок (+) або нестача (–) загальної величини основних джерел формування запасів:

$$+ \Phi_o = K_o - З, \quad (3)$$

За допомогою цих показників визначають трикомпонентний тип фінансової стійкості підприємства: 1, якщо $\Phi > 0$; $S(\Phi) = 0$, якщо $\Phi < 0$. Після виконання розрахунків наведених вище показників підприємство може бути охарактеризоване одним із чотирьох типів фінансової стійкості:

1. Абсолютна фінансова стійкість трикомпонентний показник типу фінансової стійкості, що має такий вигляд:

$$S = (1,1,1), \text{ тобто: } ЗВ < ВОК, \quad (4)$$

де $ЗВ$ – запаси та витрати; $ВОК$ – розмір власних оборотних коштів підприємства.

2. Нормальна фінансова стійкість показник типу фінансової стійкості – $S = (0,1, 1)$. При цьому $ВОК < ЗВ < НДФ$, де $НДФ$ – нормальні джерела формування запасів, які визначають як суму власних оборотних коштів, банківських позик для покриття запасів, кредиторської заборгованості за товари [24, с. 102].

3. Нестійкий фінансовий стан (показник типу фінансової стійкості має вигляд: $S = (0,0,1)$). Він свідчить про такий стан, коли запасів і витрат більше, ніж нормальних джерел фінансування, тому підприємство змушено залучати додаткові джерела фінансування.

4. Кризовий фінансовий стан ($S = 0,0,0$) характеризується перевищенням запасів над нормальними джерелами фінансування за наявності в складі позикових коштів несплачених у строк кредитів та простроченої кредиторської й дебіторської заборгованості.

Інтегральний підхід дає змогу дати інтегровану оцінку ступеню фінансової стійкості. Його можна застосовувати на практиці, особливо в умовах

кризового стану економічної системи, коли старі господарські зв'язки підприємства порушені і відбувається процес налагодження ним нових зв'язків з партнерами, зацікавлених у достатній фінансовій стійкості [42, с. 38]. Показники фінансової стійкості за цього підходу характеризують стан і структуру активів підприємства та забезпеченість їх джерелами покриття.

Система показників фінансової стійкості подано за такого підходу двома групами, табл. 3. Додаток В. Цей підхід цікавий тим, що на відміну від усіх охарактеризованих вище, в процесі його здійснення кожний з показників розглядається у взаємозв'язку з іншими показниками. Крім того, для загальної оцінки фінансового стану за цим підходом використовують узагальнюючий показник зміни фінансової стійкості підприємства [12, с. 39]:

$$\Phi_c = \frac{\left(1 + 2K_{д.п.} + 3Z_{в.о.к.} + \frac{1}{K_{з.с.}} + K_{р.в.} + K_{п.а.}\right)^1}{\left(1 + 2K_{д.п.} + 3Z_{в.о.к.} + \frac{1}{K_{з.с.}} + K_{р.в.} + K_{п.а.}\right)^0} - 1 \quad (5)$$

$K_{д.п.}^1$, $K_{д.п.}^0$ - коефіцієнт довгострокового залучення коштів у звітному та попередньому періодах; $Z_{в.о.к.}^1$, $Z_{в.о.к.}^0$ - коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними оборотними коштами у звітному та попередньому періодах; $K_{з.с.}^1$, $K_{з.с.}^0$ - коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів у звітному та попередньому періодах; $K_{р.в.}^1$, $K_{р.в.}^0$ - коефіцієнт реальної вартості майна; $K_{п.а.}^1$, $K_{п.а.}^0$ - коефіцієнт постійного активу.

Критерії оцінки цього показника такі: якщо $\Phi_c > 0$, то це свідчить про збільшення фінансової стійкості підприємства; якщо $\Phi_c < 0$, то це свідчить про зниження фінансової стійкості підприємства. Цей показник є основною перевагою цього підходу, оскільки дозволяє оцінити фінансову стійкість за допомогою інтегрованого показника і своєчасно виявити негативні тенденції з її зміни.

Отже, важливість оцінки фінансового стану будь-якого підприємства є беззаперечною. Але за нинішніх умов господарювання переважна більшість невеликих підприємств не проводить оцінку фінансового стану за відсутності у

штаті кваліфікованого персоналу, який має досвід проведенні фінансово-аналітичної роботи і може обґрунтовано підійти до вибору інструментів і підходів щодо її здійснення. Частіш за все рішення щодо подальшого розвитку підприємства приймаються інтуїтивно, без обґрунтованих висновків щодо фінансового стану та його впливу на фінансові результати господарювання.

Так як, коефіцієнтний метод не дав відповіді на питання, чи стійким є фінансовий стан підприємства використаємо агрегатний підхід. Агрегатний підхід ґрунтується на визначенні фінансової стійкості на основі агрегатів. Такий методичний підхід є доповненням до наведеного вище, оскільки виділяють чотири типи поточної фінансової стійкості підприємства, табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Оцінка фінансової стійкості підприємства

<i>Показник</i>	<i>2020 р.</i>	<i>2021 р.</i>	<i>2022 р.</i>	<i>Відхиленн я 2022 р. від 2020 р., +/-</i>
1	2	3	4	5
1. Власний капітал	-5730	-5499	-5923	-193
2. Необоротні активи	2695	2609	6835	4140
3. Власні обігові кошти (р.1-р.2)	-3035	-2890	-12 758	-9723
4. Довгострокові зобов'язання	0	0	0	0
5. Наявність власних та довгострокових джерел покриття запасів (р.3+р.4)	-3035	-2890	-12758	-9723
6. Короткострокові кредити та позики	55407	83684	86013	30606
7. Загальний розмір основних джерел покриття запасів (р.5+р.6)	52372	80794	73255	20883
8. Запаси	30864	56442	38296	7432
9. Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів (р.3-р.8)	-27829	-53552	-51054	-23225
10. Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових кредитів і позик (р.5-р.8)	-30864	-56442	-38296	-10467
11. Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів (р.7-р.8)	21508	24352	34959	13451
12. Запас стійкості фінансового стану, днів (р.11·360/усі джерела)	147,84	108,51	171,8	20,96
13. Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття на 1 грн. запасів (р.11/р.8)	0,69	0,43	0,91	0,22

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4	5
Показники типу фінансової стійкості				
Тривимірний показник	0,0,1	0,0,1	0,0,1	X
Тип фінансової стійкості	Нестійкий фінансовий стан	Нестійкий фінансовий стан	Нестійкий фінансовий стан	X

Нестійкий фінансовий стан (показник має вигляд: $S = (0,0,1)$). Він свідчить про такий стан, коли запасів і витрат більше, ніж нормальних джерел фінансування, тому підприємство змушено залучати додаткові джерела фінансування. Отже, нами встановлено, що підприємство у 2020-2022 рр. мало нестійкий фінансовий стан, адже сформувалася нестача власних коштів і довгострокових кредитів і позик. Проте, за такими ознаками підприємство може функціонувати, проте нарощувати власний виробничий потенціал буде складно.

Для того, щоб проведений аналіз був повним використаємо ще інтегральний підхід, табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Характеристика показників фінансової стійкості, визначеної за інтегральним підходом

Назва показника	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Коефіцієнт покриття матеріальних запасів власними оборотними коштами (Зв.о.к.)	-0,19	-0,09	0,37
Коефіцієнт маневреності власних коштів (Кман)	1,0	1,0	2,15
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів (Кд.п.)	0	0	0
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів (Кз.с.)	-9,67	-15,22	-14,5
ІНТЕГРАЛЬНИЙ КОЕФІЦІЄНТ	-1,0224	0,1875	0,2050

Оцінка ділової активності передбачає визначення результатів діяльності господарюючого суб'єкта через застосування комплексної оцінки ефективності використання виробничих і фінансових ресурсів, які формують оптимальні співвідношення темпів росту й основних показників, а також обумовлюють проміжні й кінцеві результати діяльності.

Оскільки результати аналізу ділової активності є підґрунтям та вагомою складовою в процесі розробки заходів щодо забезпечення результативної діяльності суб'єкта господарювання, доцільно при оцінці його стану виділити рівні ділової активності та притаманні їм виробничо-господарські ситуації, що зумовлюють певні результати фінансово-господарської діяльності підприємства.

Напрямок діагностики є аналіз ділової активності, табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Оцінка ділової активності підприємства

№ з/п	Показники	Од. Виміру	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 р. до 2020 р.	
						+, -	%
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн.	256392	312010	350 934	94542	36,8
3	Чистий прибуток	тис.грн.	185	231	- 424	- 609	-129,1
4	Продуктивність праці	тис. грн./чол.	846,2	957,1	1639,8	793,6	93,7
5	Фондовіддача	X	118,5	117,7	100,08	- 18,4	- 15,5
6	Фондомісткість	X	0,008	0,008	0,009	0,001	12,5
7	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	X	6,9	5,1	4,7	- 2,2	- 31,8
8	Тривалість обороту оборотних активів	X	52,89	71,6	77,6	24,71	46,7
9	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	X	- 44,7	- 56,7	- 59,24	- 14,5	- 44,7
10	Тривалість обороту власного капіталу	X	- 8,2	- 6,4	- 6,2	2	- 24,4

За даними табл. 2.8 можна зробити наступні висновки. Поряд із збільшенням чистого доходу на 36,8% відбувається зменшення чистого прибутку підприємства на 129,1%, що говорить про зростання витрат та зниження ефективності господарювання у 2022 р. в порівнянні із 2020 р. Поряд із цим відбулося підвищення продуктивності праці працівників на 93,7%, що говорить про підвищення ефективності використання праці найманого персоналу, що можливе по двох причинах, або підвищення мотивування, або покращення (оновлення) обладнання.

Фондовіддача показує ефективність використання основних засобів підприємства. Показник фондовіддачі поступово зменшився на 18,4 пункти.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів характеризує ефективність використання підприємством усіх наявних оборотних ресурсів, незалежно від джерел їхнього залучення. Коефіцієнт оборотності оборотних активів має тенденцію зменшення на - 2,2 пунктів.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу показує ефективність використання власного капіталу підприємства. Коефіцієнт оборотності власного капіталу зменшився за 2020-2022 рр. на 14,5 пункти.

Також, у якості додаткового аналізу ми проаналізували оцінити рівень ліквідності балансу підприємства, табл. 2.9 за допомогою групування активів та пасивів підприємства у чотири групи.

Таблиця 2.9

Показники ліквідності балансу підприємства за 2020-2022 роки

Групи активів	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Групи пасивів	2020 р.	2021 р.	2022 р.
A1	4 446	884	2 277	П1	15 529	18 368	14 937
A2	7 780	17 283	30 858	П2	35 878	65 316	71 076
A3	34 756	57 409	40 120	П3	0	0	0
A4	1 356	1 387	5 626	П4	- 5730	- 5499	- 5923
Баланс	49 677	78 185	80 090	Баланс	49 677	78 185	80 090

Критерії оцінки ліквідності балансу підприємства представлено у табл. 2.10. У випадку, коли одна або кілька нерівностей мають знак, протилежний вищенаведеній умові, ліквідність балансу не є абсолютною.

Таблиця 2.10

Умови ліквідності балансу підприємства

Критерій активу	Критерій пасиву	Умови абсолютної ліквідності балансу
Високоліквідні активи (A1)	Термінові пасиви (П1)	$A1 \geq П1$
Середньоліквідні активи (A2)	Короткострокові пасиви (П2)	$A2 \geq П2$
Низьколіквідні активи (A3)	Довгострокові пасиви (П3)	$A3 \geq П3$
Неліквідні активи (A4)	Постійні пасиви (П4)	$A4 \leq П4$

Проаналізувавши показники ліквідності підприємства за групами встановлено, що у підприємства у 2020-2022 рр. виконується лише третя умова ліквідності балансу $A3 \geq P3$, інші ж не відповідають умовам абсолютної ліквідності, а отже робимо висновки про те, що баланс підприємства не є абсолютно ліквідним.

Отже робимо висновки, що хоча на підприємстві і існує система управління фінансовим станом підприємства, вона потребує розробки нових підходів до забезпечення стійкого фінансового стану підприємства особливо у довгостроковій перспективі.

2.4. Напрями підвищення ефективності управління фінансовим станом підприємства

Дослідивши теоретичний характер проблеми управління фінансовим станом, ефективність рівня організації господарської діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «Галіївський маслозавод» та оцінивши його фінансовий стан, ми визначили, що цілі управління фінансовим станом діяльності досліджуваного підприємства має бути безперервна підтримка цілей Заходи щодо попередження та попередження ознак кризи від втрати стабільної діяльності, періодів стабільності та довіри. Виходячи з того, що фінансова стійкість передбачає забезпечення довгострокової стабільності, поточний період може бути проблематичним, особливо пов'язаним з накопиченням кредиторської заборгованості та зобов'язань перед кредитно-фінансовими установами. Тому, щоб запобігти втраті підприємством свого стабільного стану, необхідно постійно пам'ятати, контролювати нові показники відстрочки платежу покупцями продукції, прогнозувати витрати платіжних коштів за сплатою кредитних зобов'язань, податкових платежів та витрат за іншими напрямками – підтримувати баланс руху грошових коштів.

Для управління фінансовим станом необхідно вирішити низку завдань залежно від сфери діяльності підприємства – скорочення залишків готової продукції, що сприятиме швидшій оборотності оборотних коштів, збільшенню прибутку, а отже, фінансовій стабільності підприємства. компанії.

Тому ми спостерігаємо появу пропозиції концепції забезпечення стабільного фінансового стану, яка орієнтована на збільшення частки власних коштів у загальних ресурсах, що допоможе більш ефективно використовувати позикові кошти та залучати зовнішнє фінансування через використання фінансового менеджменту. джерело інструментів рис. 2.1.

Управління фінансовою стійкістю ТОВ «Галіївський маслозавод» має залежати від обраного типу застосовуваної фінансової політики, оскільки це залежить від прийнятного рівня ризику та прибутковості та цільових показників фінансової стійкості. Механізм забезпечення фінансової стабільності – це циклічна система дій, яка передбачає виявлення факторів, що впливають на фінансову стабільність, пошук та організацію фінансових рішень.

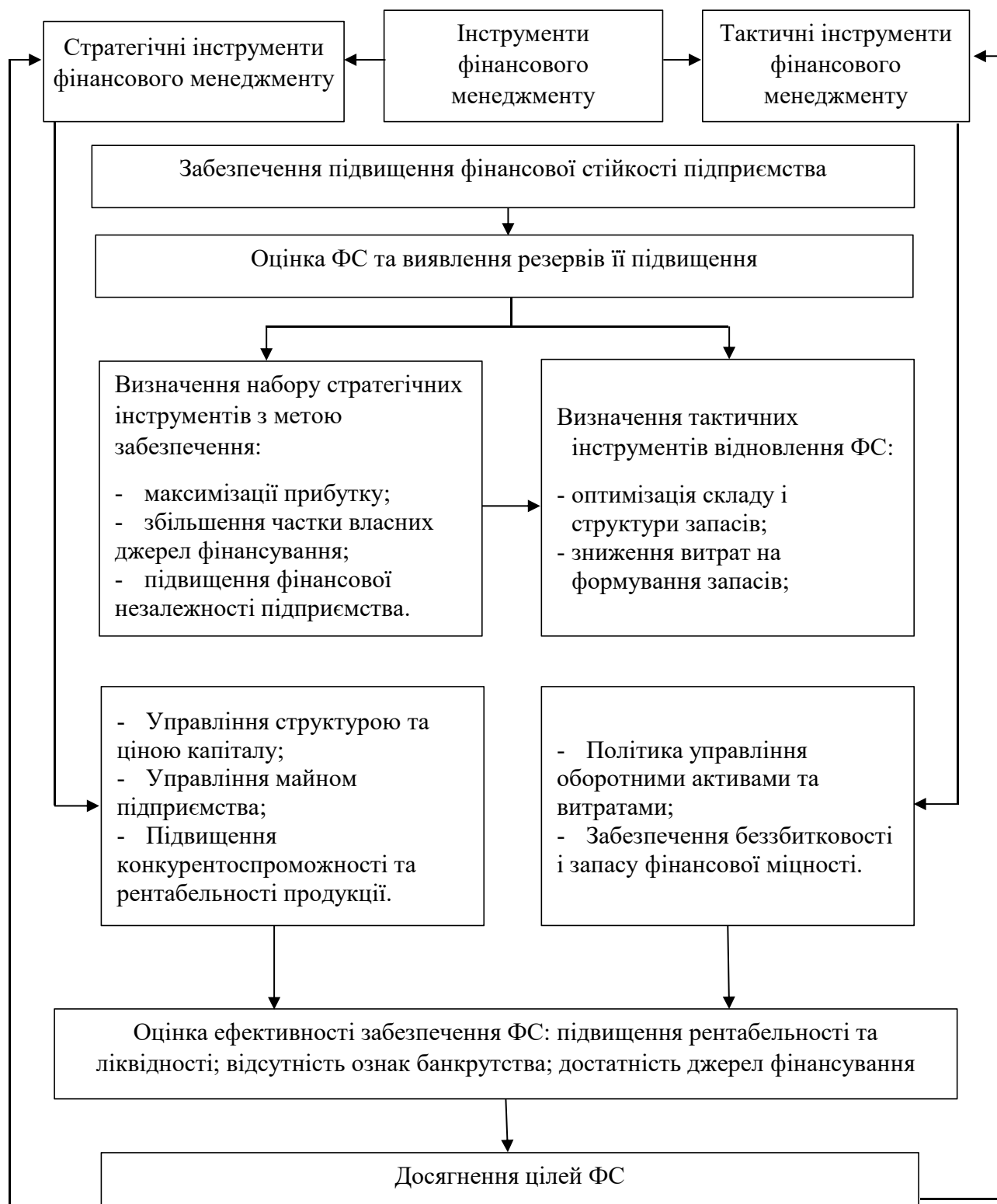

Рис. 2.1 Механізм забезпечення фінансової стійкості інструментам фінансового менеджменту підприємства.

Стратегічне управління фінансовою стійкістю має враховувати поточний тип фінансової стійкості, а також цілі фінансового менеджменту та тип фінансової політики. Лише за умов довгострокової фінансової стабільності,

активного розвитку підприємств, особливо у поєднанні з бізнесами з різним ступенем фінансового ризику, можна впроваджувати інновації, здійснювати модернізацію та технологічну трансформацію підприємств. Якщо фінансова ситуація підприємства є стабільною, а норма прибутку від продажів продовжує зростати, доречним заходом є деякий ризиковий капітал. Якщо фінансовий стан підприємства нестабільний, перевага віддається бізнесу з меншим ризиком і коротшим терміном окупності.

У випадку ТОВ «Галіївський маслозавод», коли підприємство є фінансово нестійким – стратегічним завданням є стабілізація (шляхом реструктуризації боргів, відстрочення платежів та продажів непрофільних активів).

Оскільки фінансове становище відображає загальні результати роботи підприємства, в тому числі роботи з управління фінансовими ресурсами, тобто фінансової роботи, воно визначається елементами господарської діяльності підприємства, особливо прибутковістю, фіксованим і обґрунтованим розподілом праці. Капітал, наявність власних фінансових ресурсів, платоспроможність, ліквідність.

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Таким чином, пошук резервів, які можуть бути використані для покращення фінансового стану підприємства, може проводитися шляхом ґрунтовної оцінки всіх складових його діяльності.

Наразі досліджуване підприємство має незадовільну структуру капіталу та відчуває нестачу власних коштів. Одним з головних шляхів покращення фінансового стану є мобілізація внутрішніх резервів підприємства.

Своєчасно розробляючи та впроваджуючи заходи, спрямовані на довгострокове покращення фінансового стану, суб'єкти господарювання можуть збільшити свій майновий потенціал, відновити платоспроможність і прибутковість. Тільки систематично доводячи до керівників інформацію про поточний рівень фінансової стійкості та здатність підприємства до подальшого

розвитку, можна буде запобігти розвитку негативних кризових явищ на підприємстві.

Оцінивши фінансовий стан підприємства у попередньому розділі роботи ми маємо можливість запропонувати основні шляхи покращення фінансово-економічної діяльності підприємств, рис. 2.2.

Рис. 2.2. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства

До основних заходів щодо поліпшення фінансово-економічного стану підприємства слід віднести збільшення виручки від реалізації. У свою чергу величина виручки від реалізації залежить від обсягу реалізації продукції та ціни одиниці продукції.

Для збільшення продажів необхідно максимально посилити збутову діяльність підприємства. Продажі можна стимулювати декількома способами. Бажаних результатів можна досягти, пропонуючи покупцям знижки, помірні знижки цін і використовуючи велику рекламу.

Крім того, основним внутрішнім резервом підвищення платоспроможності підприємства є зниження собівартості та собівартості продукції.

Зазвичай на підприємстві діє багато факторів, що впливають на собівартість: обсяг виробництва, найменування та класифікація продукції, рівень технології виробництва, організація виробництва та умови праці, ціна одиниці продукції.

Основним способом зниження собівартості є економія усіх видів ресурсів, що споживаються у виробництві. Зниження трудомісткості продукції, збільшення продуктивності праці можна досягнути різними шляхами. Найбільш важливі з них – це механізація та автоматизація виробництва, розробка та застосування прогресивних, високопродуктивних технологій, заміна та модернізація застарілого обладнання. Важливим є підвищення вимог та застосування вхідного контролю за якістю сировини, яка надходить від постачальників та матеріалів.

Крім того, одним із важливих напрямів зміцнення фінансового стану є мобілізація внутрішніх резервів шляхом реструктуризації корпоративних активів; комплексу заходів, пов'язаних зі зміною структури та складу активів балансу; конверсією наявних матеріально-фінансових активів в грошову форму. У рамках реструктуризації активів були проведені такі заходи: мобілізація прихованих резервів, використання зворотної оренди, оренда недовикористаних основних фондів у процесі виробництва, оптимізація структури розміщення оборотних коштів, сировинних видів матеріалів і матеріалів, окремі малоприбуткові структурні підрозділи.

Іншим напрямком маркетингу та покращення фінансового стану є прогнозування та моніторинг, оскільки для ефективного управління виробництвом та позитивного впливу на формування показників господарсько-фінансової діяльності необхідно постійно використовувати дані про його стан і зміни, які в ньому відбуваються

На наш погляд, система заходів щодо підтримки економічної стабільності підприємств має передбачати постійний моніторинг зовнішнього та внутрішнього стану підприємств, розробку заходів щодо зниження зовнішньої вразливості підприємств, розробку планів готовності до проблемних ситуацій. ситуацій, здійснення попередніх заходів щодо забезпечення цих ситуацій, у Реалізація практичного плану заходів у разі кризових ситуацій, ризикованих і нестандартних ситуацій прийняття рішень у разі відхилень у розвитку, координація дій усіх суб'єктів, реалізація контрольних заходів та їх результати.

Стан дебіторської заборгованості також є одним із важливих факторів ефективної роботи підприємств. По суті, оборотний капітал, необхідний для діяльності компанії, накопичується в дебіторській заборгованості. Тому хороша оборотність дебіторської заборгованості – це спосіб гарантувати власні оборотні кошти підприємства. У той час як зависання грошей у боргах дебіторів це і можливе виникнення проблем з оборотними коштами, та погіршення фінансових показників підприємства.

Таким чином, компанії необхідно встановити єдине правило ведення дебіторської заборгованості, що необхідно, тому що: є велика кількість боржників; підприємство має велику кількість відділів або структурних підрозділів, у кожному з яких є свої дебітори. У цьому випадку має бути єдине положення щодо обліку та ведення такої важливої статті, як дебіторська заборгованість.

Тому дуже актуальним є створення системи контролю дебіторської та кредиторської заборгованості на ТОВ «Галіївський маслозавод». Адже на підприємстві, яке впроваджує систему контролю, відповідна служба часто вважається унікальним підрозділом, до можливостей якого входить вирішення різноманітних завдань, у тому числі й управління боргом. У цьому випадку завдання контролю заборгованості покладається на різні підрозділи відділу загального контролю, в функції яких входить аналіз виробничо-фінансової діяльності організації, бізнес-планування, збут і контроль реалізації товарів (робіт і послуг).

Контролінг — це складна система, яка підтримує управління організацією, спрямовану координацію взаємодії системи управління та контроль ефективності. Для організації процесу контролю руху дебіторської та кредиторської заборгованості можна запропонувати поетапний підхід, який дозволить ТОВ «Галіївський маслозавод» поступово вдосконалювати систему управління, Додаток А.

У ході такого підходу паралельно здійснюється контроль зміни заборгованості. На попередньому етапі визначаються умови формування товарно-кредитної політики, процедури прийняття рішень у майбутньому, досягнення домовленостей та виконання підписаних контрактів, а на четвертому — види боргів обох накопичених запасів та їх співвідношення з нормативні показники трапляються. П'ятий етап передбачає ведення бізнесу по відношенню до кредиторів і боржників, аж до реорганізації або продажу.

Формування політики управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства має здійснюватися за такими етапами:

- 1) аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості за попередні періоди;
- 2) формування принципів кредитної політики відносно дебіторів;
- 3) побудова ефективних систем контролю за рухом і своєчасністю інкасації дебіторської заборгованості та сплати кредиторської заборгованості;
- 4) формування системи штрафних санкцій за прострочення виконання зобов'язань;
- 5) забезпечення використання на підприємстві сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості.

При цьому вжиті заходи з управління дебіторською заборгованістю поділяються на такі категорії: правові (претензійно-позовна робота, досудові протоколи, судові процеси в господарських судах); економічні (господарські санкції (штрафи, пеня, пеня), застава майно та права власності, припинення постачання); психологічні (нагадування телефоном, факсом, поштою, використання засобів масової інформації чи поширення інформації серед

постачальників, що може зашкодити іміджу); фізичні (арешт майна боржника державними адміністративними службами або слідчими) агентства).

Усі виявлені факти простроченої заборгованості та порушення розрахункової дисципліни, а також вжиті заходи необхідно узагальнити у спеціальному звіті згідно з Додатком Б та скласти робочий план стягнення дебіторської заборгованості, Додаток В.

Для найбільш значущих боржників рекомендується розробити окремий варіант заходів щодо погашення заборгованості Додаток Г.

Таким чином, ефективне управління дебіторською та кредиторською заборгованістю є ключовим для забезпечення фінансової стабільності бізнесу та забезпечення достатньої ліквідності для поточних операцій. Управління кредиторською заборгованістю відіграє провідну роль у цьому процесі, оскільки значно знижує ризик неплатоспроможності та банкрутства бізнесу.

Щоб підвищити своєчасність платежів, можна запропонувати план взаємодії між різними відділами підприємства, згідно з яким кожен відділ відповідатиме за свою роботу. З огляду на цю програму було розроблено Додаток D Кодексу поведінки для стягувачів дебіторської заборгованості.

Апробовані методики оцінки кредитоспроможності покупців ТОВ «Галіївський маслозавод» та умови надання кредиту, а також положення про поведінку стягувачів мають призвести до значного зниження оборотності дебіторської заборгованості, що призведе до вивільнення оборотних коштів.

Розрахуємо суму вивільнених коштів у ТОВ «Галіївський маслозавод». Для цього необхідно розрахувати дебіторську заборгованість, так як нам відомо, що нормативна оборотність на підприємстві закладена на рівні 10,55 дня.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2020 р. становив 27,82 об. в рік, відповідно 13,12 днів, у 2021 р. – 32,96 об. рік – 11,07 днів, і у 2022 р. – 18,05 об. в рік – 19,73 днів.

$$\text{ОДЗ} = (X \times 365) / 17283 = 10,55 \text{ дн.}$$

$$X = 499,5 \text{ тис. грн}$$

Відповідно, сума вивільнених оборотних коштів складе:

$$17283 - 499,5 = 16783,5 \text{ тис. грн.}$$

Одним із найбільш дієвих інструментів, що дозволяють максимізувати потік коштів та знизити ризик виникнення простроченої дебіторської заборгованості, є система знижок та штрафів.

У договорі з контрагентами має бути передбачена система нарахування пені та штрафів за порушення строків сплати, встановлених графіком погашення заборгованості. Знижки мають надаватися залежно від терміну оплати товару. При повній передоплаті підприємство надає знижку 3% вартості товару, при частковій передоплаті (більше 50% вартості відвантаженої партії) — знижка 2%, при оплаті по факту відвантаження - знижка 1%. При наданні розстрочки платежу на 5 днів знижки не передбачено.

Для максимального надходження коштів ТОВ «Галіївський маслозавод» має розробити договірну модель з гнучкими умовами оплати та гнучким ціноутворенням.

Є три основні ситуації, в яких має сенс пропонувати знижки на заходи.

1. Падіння ціни веде до збільшення продажів.
2. Дисконтна процентна система інтенсифікує повернення коштів.
3. Система знижок за прискорену оплату є більш ефективною, ніж система штрафів за прострочення.

Формування системи кредитних умов на ТОВ «Галіївський маслозавод» наступна. На прогностичний період підприємство розглядає варіанти надання знижок покупцям та замовникам за умови передоплати або оплати готівкою, або продаж у кредит терміном 45 днів без надання знижок.

Розрахуємо відсоток знижки, яку може надати підприємство своєму клієнту (дебітору). Максимальний розмір знижки для клієнтів:

$$S_{max} = (Rk (O - O_{max})) / 365 \quad (6)$$

де Rk - прийнята підприємством ставка комерційного кредиту (% річних);
 O – [період, протягом якого покупець повинен сплатити товар, щоб отримати розраховану знижку (дні); O_{max} – максимальна відстрочка платежу, яку надає підприємство (дні).

$$S_{max} = (25 (30 - 45))/365 = 1,0 \%$$

де 25% - прийнята ставка комерційного кредиту (% річних).

1. Розрахуємо втрати від введення знижок:

$$B_t = V_{\text{прод}} * 100\% * ЗН \quad (7)$$

де B_t -втрати, $V_{\text{прод}}$ -обсяг продажів, $ЗН$ -знижки.

$$B_t = 312010 * 0,01 = 3120,1 \text{ тис. грн.},$$

2. Знижка надається клієнтам на умовах «1/10, чисті 45». Це означає, що покупець або платить відразу, або платить на десятий день і отримує знижку в 1%, або платить на 45-й день. Розрахуємо вартість комерційного кредиту і визначимо, чи вигідна знижка покупцю:

$$B_{KK} = d/(100-d) \times 365/(T-n) \quad (8)$$

де B_{KK} – вартість комерційного кредиту; d – відсоток знижки; T – період, протягом якого покупець має виплатити комерційний кредит; днів; n – період, протягом якого покупець має сплатити кредит, щоб отримати знижку.

$$B_{KK} = 1/(100-1) \times 365/(45-10) = 0,105$$

3. Припустимо, що 60% покупців віддадуть перевагу новому варіанту оплати (з досвіду роботи виробничих підприємств).

$$ДЗ_0 = ((T_0 \times B(T_0))) / 365 \quad (9)$$

де $ДЗ$ -дебіторська заборгованість; B – виручка від реалізації продукції.

$$ДЗ_0 = (60 \times 312010) / 365 = 51289,32 \text{ тис. грн.}$$

4. За прогнозом, старий варіант оплати влаштує 40% клієнтів (100% – 60%):

$$40\% * 312010 = 124804 \text{ тис. грн.}$$

$$60\% * 312010 = 187206 \text{ тис. грн.}$$

5. Рівень дебіторської заборгованості після застосування знижок:

$$ДЗ_1 = (n \times \text{Виручка}(n) - d) / 365 + (T_1 \times \text{Виручка}(T_1)) / 365 \quad (10)$$

$$ДЗ_1 = (10 \times 124804 - 1248,04) / 365 + (45 \times 187206) / 365 = 3415,87 + 11080,2 = 14496,06 \text{ тис. Грн.}$$

6. Впровадження системи знижок у ТОВ «Галіївський маслозавод», за умови, що всі клієнти скористаються знижками, дасть зниження середнього рівня дебіторської заборгованості у наступному періоді:

17283 тис. грн. : 14496,06 тис.грн. = 1,2 рази.

5 Визначимо ефект від впровадження знижок:

$$E_f = (Д30 - Д31) * \% \quad (11)$$

де E_f - ефект, % - ставка депозитного вкладу або банківський відсоток.

$$E_f = (17283 - 14496,06) \times 0,18 = 501,65 \text{ тис. грн,}$$

Якщо боржник не повертає кредит через 60 днів після настання терміну погашення, юристи компанії подають позов до суду. При подачі позову надішліть до суду письмову вимогу про сплату боргу. Врегулювання боргу в судовому порядку призводить до обов'язкового стягнення боргу, сплати судового збору (1% боргу) та адміністративних витрат (10% боргу). Крім того, на майно боржника може бути накладено арешт та примусову реалізацію.

Висновки до розділу 2

Молочне скотарство - найбільш трудомістка й складна за технологією і, водночас дуже важлива у соціальному плані, галузь тваринництва. Без молока неможливий повноцінний розвиток людини, особливо дітей, а для людей похилого віку - це один з основних продуктів харчування. Молоко містить всі білки, жири, молочний цукор, мінеральні речовини, ферменти - всього понад 260 компонентів і майже 260 хімічних елементів.

Роль діагностики фінансово-економічного стану значна, оскільки зараз від підприємств очікують збільшення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції та послуг на основі введення досягнень науково-технічного прогресу, результативних форм господарювання, продуктивного управління підприємством тощо. Для того, щоб гарантувати стійкий стан підприємства, управлінському персоналу необхідно вміти реально

оцінювати фінансово-економічний стан свого підприємства та існуючих конкурентів.

Інформаційною базою для аналізу є фінансова звітність за період, що аналізується, зокрема, баланси і звіти про фінансові результати за базовий, минулий(лі) і звітний періоди.

Послідовність аналізу:

- підготовка звітних даних до аналізу (технічна перевірка правильності заповнення фінансової звітності, приведення даних у порівняльний вигляд тощо);
- визначення критеріїв і показників оцінки фінансового стану (небагатьох найбільш важливих);
- обчислення показників за період, що аналізується;
- оцінка фінансового стану за показниками в динаміці;
- розробка конкретних заходів та прийняття управлінських рішень.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Галіївський маслозавод» було створено в 1974 року в Житомирській обл., Чуднівському р-ні, с. Галіївка, також цього року розпочато його господарську діяльність.

Фінансове становище підприємства можна оцінювати з погляду короткострокової та довгострокової перспектив. У першому випадку критерії оцінки фінансового стану – ліквідність і платоспроможність підприємства, тобто, здатність своєчасно та в повному обсязі здійснювати розрахунки за короткостроковими зобов'язаннями.

Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства є необхідним етапом для розробки фінансових планів та прогнозів, у тому числі фінансового оздоровлення підприємств. Під фінансовим станом підприємства розуміють міру його забезпеченості необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями.

Метою оцінки фінансового стану підприємства є пошук резервів його зміцнення та підвищення рентабельності виробництва як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банками, іншими організаціями та працівниками підприємства.

Кожне підприємство розробляє свої планові та прогностичні показники, норми, нормативи, тарифи та ліміти, системи їх оцінки та регулювання фінансової діяльності. Ця інформація може становити комерційну таємницю, а іноді й «ноу-хау». Відповідно до чинного законодавства України підприємство має право тримати таку інформацію в секреті. Перелік її визначає його керівник.

Фінансовий стан залежить від результатів виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності підприємства. Тому оцінку його можна об'єктивно здійснити не через один, хай і найважливіший, показник, а тільки за допомогою системи показників, що детально й усебічно характеризують господарське становище підприємства, відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

ВИСНОВКИ

У безперервному процесі діяльності будь-якого підприємства для того щоб поставлені цілі були виконані, керівник цього підприємства має завжди перевіряти весь процес діяльності, запобігати негативним факторам та удосконалювати методи управління виробництвом. Тобто прибутковість та розвиток підприємства напряму залежить від управлінських рішень. Головною метою у будь-якому підприємстві є забезпечення безперервного розвитку та отримання максимального прибутку. Для того щоб досягти дану мету потрібно підтримувати на постійному рівні платоспроможність та рентабельність.

Узагальнення теоретичних основ та дослідження особливостей функціонування та управління фінансовим станом на підприємстві надало можливість зробити наступні висновки.

1. Фінансовий стан це:

- об'єкт фінансового управління;
- стан забезпеченості фінансовими ресурсами, які необхідні для нормального функціонування підприємства, доцільністю їх розміщення та ефективністю використання;
- об'єкт прояву у часі;
- якісна характеристика діяльності підприємства;
- результатом фінансово-господарської діяльності;
- об'єкт, що вимірюється сукупністю показників, які характеризують господарське положення підприємства, його загальні результати діяльності.

2. Сутність фінансового стану підприємства слід розглядати з позицій фінансового менеджменту. Фінансовий стан передусім є об'єктом фінансового управління, результатом фінансово-господарської діяльності й слугує якісною характеристикою діяльності підприємства. Фінансовий стан підприємства відображає стан забезпеченості фінансовими ресурсами, необхідними для нормального функціонування підприємства, доцільністю їх розміщення та ефективністю використання й вимірюється сукупністю показників, що характеризують загальні результати діяльності підприємства на даний час і визначає його перспективи у майбутньому.

3. Фінансовий стан сучасного підприємства необхідно оцінювати і аналізувати у контексті динаміки розвитку його потенціалу. Такий системний підхід до аналізу фінансового стану підприємства передбачає розгляд підприємства як складної, багаторівневої і взаємопов'язаної системи, які функціонує у динамічно мінливому економічному середовищі. В існуючих методиках аналізу фінансового стану підприємства об'єктивно присутні базові передумови для надання оцінному критерію системності. Для формування концептуальних засад системності аналізу фінансового стану окремі показники необхідно відобразити в синтетичному показнику, який втілює множинні взаємозв'язки фінансових показників підприємства з урахуванням галузевих індикаторів. Дотримуючись принципів системності, в окремих дослідженнях

обґрунтовується доцільність об'єднання блокових оцінок у цілісну систему комплексного оцінювання.

4. Конституція України являється важливим джерелом фінансового права і віддзеркалення правового простору, в здійсненні розвитку підприємництва. Конституцією України закріплюється право громадян на втілення будь-якого виду підприємницької діяльності, яка не є заборонена законом. В той ж час держава гарантує розвиток конкуренції в підприємницькій діяльності, здійснює антимонопольне, кредитне, бюджетне та податкове регулювання, захищає права споживачів, контролює безпеку і якість продукції і усіх видів робіт та послуг, сприяє діяльності громадських організацій. Конституція України розробляє правовий простір для розвитку вільного підприємництва і водночас створює передумови для використання фінансового менеджменту як системи управління фінансами суб'єктів господарювання.

5. ТОВ «Галіївський маслозавод» є виробником молочної продукції, призначеної для вживання широкими верствами населення. Його головною метою є підвищення конкурентоспроможності продукції та посилення позицій на ринку, задоволення вимог замовника. Протягом аналізованого періоду підприємство нарощували обсяги виробництва основної асортиментної групи продукції - масло вершкове жирністю не більше 85% з 919 т.тонн до 1295 тонн.

6. Підприємство не дивлячись на ряд зовнішніх загроз, нарощувало обсяги виробництва та реалізації продукції. Чистий дохід при цьому збільшився на 36,8%, собівартість мала більший ріст через коригування логістики та здороження сировини і матеріалів 32,4%, що негативно вплинуло на валовий прибуток, який в кінцевому підсумку зменшився на 14р.б. Чистий фінансовий результат підприємства позитивний, проте зменшився на 129,1% відносно 2020 р.

За показниками ефективності використання ресурсів, фондівіддача знизилась на 23,8%, продуктивності праці зросла на 93,7%, що говорить про ефективне використання технічних засобів та людського чинника на

підприємстві, поряд із тим відмітимо гальмування оборотності оборотних активів на 31,8 %.

7. Своєчасна оцінка та аналіз дозволяють виявити не тільки стан, але й причини, що перешкоджають успішному розвитку підприємства, а самі результати аналізу є основою прогнозування альтернатив розвитку об'єкта дослідження. Тому в практичній діяльності підприємства з метою ефективного управління розвитком підприємства доцільно використовувати комплексний підхід до формування системи показників діагностики стану забезпеченості фінансовими ресурсами, що є дуже важливим в умовах конкурентної боротьби.

8. Для найбільш значущих дебіторів рекомендовано розробити індивідуальний підбір заходів щодо погашення заборгованості.

Таким чином, ефективне управління дебіторською та кредиторською заборгованістю – запорука забезпечення фінансової стійкості підприємства, а також забезпеченості оборотними коштами, достатніми для безперервної діяльності. Управління кредиторською заборгованістю грає у процесі провідну роль, так як значно знижує ризик неспроможності та банкрутства підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ажаман І. А. "Інформаційне забезпечення проведення діагностики фінансово-економічного стану підприємства." Східна Європа: економіка, бізнес та управління 2018. с. 39-42.
2. Биба, В. В., Лоза Т. В. "Діагностика та прогнозування фінансово-економічного стану підприємства." Економіка та держава. 2015 с. 110-113.
3. Білик М. Д., Бабіна Н. О., Бадзим О. С. Фінанси підприємств: проблеми і перспективи; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. К. : ТОВ «ПанТот». Т. 3 : Антикризове управління підприємством в умовах ринку. 2013. 338 с.
4. Білик М. Д., Поддєрьогін А. М Фінанси підприємств: підручник [Л. Д. Буряк, С. О. Булгакова, А. П. Куліш]. К.: КНЕУ, 2006. 552 с.
5. Білик М. Підприємства як об'єкт фінансового управління в умовах переходу до ринкової економіки . Український журнал "Економіст". 2007. № 1.
6. Бланк І. А. Словник-довідник фінансового бланк. К.: "Ніка-Центр". 1998. 480 с.
7. Виборова О. М. Діагностика фінансової стійкості ринків господарювання. Молодий вчений. 2018. № 12. С. 37–39.
8. Виборова О.М. Діагностика фінансової стійкості ринків господарювання. Молодий вчений. 2020. № 12. С. 40-52.
9. Власова, Н. О., Міщенко, В. А., П'ятак, Т. В., Кочетова, Т. І., Котлярова, А. В. Фінанси підприємств. 2018.
10. Гапак Н. М., Бойко Я. М., А. Я. Ковач. "Діагностика фінансово-економічного стану ринку енергопостачання регіону: емпіричний аналіз на прикладі закарпаття." Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2020 с. 75-84.
11. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

12. Гриценко Т., Бровко Л. "Теоретичні та практичні аспекти управління фінансовим станом підприємства в сучасних умовах." Молодий вчений 9 (61). 2018. с. 465-469.
13. Дайновський Ю.А., Корягіна С.В. Фінансовий аналіз життєвого циклу підприємства. Фінанси України. 2009. №10. С. 66–75
14. Дем'яненко М. Я., Лузан Ю. Я., Каблук П. Т. Фінансовий словник-довідник, К. : ІАЕУААН, 2003. 507 с.
15. Дерев'янко А. А. "Розробка заходів зі зниження збитковості підвищення прибутковості промислового підприємства на основі дослідження його фінансово-економічного стану." 2020.
16. Загородній А. Г. Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. Фінансовий словник 3-тє вид., випр. і допов. К. : Знання, 2000. 587 с.
17. Карачарова К. А., Наливайко Л. В. "Сутність та особливості управління фінансовим станом підприємства." Економічний аналіз 23.2 .2016. с. 126-130.
18. Кизим М.О., Забродський В. А., Зінченко В. А., Копчак Ю.С. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: Монографія. Х.: Вид. дім «ІНЖЕК», 2013. 144 с.
19. Кизим М.О., Забродський В. А., Зінченко В. А., Копчак Ю.С. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: Монографія. Х.: Вид. дім «ІНЖЕК», 2013. 144 с.
20. Коваленко Л.О., Ревньова Л.М. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2005. 485 с.
21. Конєва Н. О., Шаповалова І. О. шляхи покращення фінансового стану підприємств.URL: http://mdu.edu.ua/spaw2/uploads/files/16_13.pdf
22. Корецький А. "Сутність та оцінка фінансового стану підприємства." Студентський науковий вісник (серія–економічні та гуманітарні науки): №87.
23. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. 3-тє вид., перероб. і допов. К. : Знання, 2002. 378 с.

24. Лєвашова, К. П. Управління фінансовим станом підприємства: сутність та методи. Diss. ВНТУ, 2017.
25. Мішура В. Б., Спіцин В. Є. Економічна сутність, аналіз та оцінка фінансового стану підприємства. Науковий вісник Донбаської державної машинобудівної академії. 2017. С.121-126.
26. Обущак Т. А. Управління фінансовим станом торговельного підприємства: дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04. К., 2011. – 214 с.
27. Овезов К., Михайлова Н. В. "Теоретичні аспекти управління фінансовим станом підприємства." 2020.
28. Павленко О. І. Вдосконалення механізму оцінки фінансового стану підприємства Бізнеснавігатор. 2010. № 2(19). с. 72-78.
29. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2000. 406 с.
30. Поддєрьогіна А.М. Фінансовий менеджмент: Підручник. К.: КНЕУ, 2005. 627 с.
31. Поддєрьогіна А. М. Фінанси підприємств: підручник за ред. К.: КНЕУ, 2002. 460 с.
32. Подольська В.О., Яриш О.В.. Фінансовий аналіз: навч. посібн., К.: Вид-во ЦНЛ, 2007. 488 с.
33. Про затвердження Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій. Наказ Агентства з питань, запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.1998 р. № 22. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
34. Роман КУЛИК, Ганна ЖУБІЛЬ, Маркіян ЩИРБА. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського фінансового обліку в Україні. Наукові Записки, Випуск 14, 2005 р.
35. Руда Р. В. Аналіз фінансового стану підприємств та його значення в сучасних умовах. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. Lviv Polytechnic National University Institutional Repository URL: <http://ena.lp.edu.ua> 2009. № 3. С. 54-59.

36. Савицька Г. В. Аналіз господарської діяльності підприємства: навч. посібник 7-е вид., Випр. багато. К: Нове видання, 2002. 704 с.
37. Семенов, Г. А., Ярошевская О. В. "Діагностика фінансово-економічного стану підприємства." Вісник економічної науки України 2011.
38. Семенова О.М., Серeda І.В. Резерви підвищення рентабельності підприємства на основі факторного моделювання. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2014. № 1 (63). С. 162-167.
39. Синькевич Н.І. Курс лекцій із дисципліни «Економічний аналіз» для студентів 3 курсу. Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 137 с.
40. Синькевич Н.І., Співак С.М. Опорний конспект лекцій із дисципліни «Стратегічний аналіз» (для студентів денної та заочної форми навчання) спеціальності «Облік і аудит». Тернопіль ТНТУ, 2019. 75с.
41. Сіліна, І. В., Хацер М. В. "Управління фінансовим станом підприємства в кризових умовах." Економіка та держава. К. 2015. 85-88.
42. Скопінська О. І. Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції Актуальні аспекти розвитку підприємств аграрної сфери: облік, аудит та оподаткування, м. Херсон, с. 290.
43. Сокольська Р. Б., Зелікман В. Д., Акімова Т. В. Фінансовий аналіз: Ч. 2. Спеціальні методи фінансового аналізу: навч. посіб. Дніпро: НМетАУ, 2016. 76 с.
44. Стеців Л. П. "Теоретико-методичні аспекти управління фінансовим станом підприємства." Наукові записки. Української академії друкарства 1-2 2014. С. 44-48.
45. Суторміна В. М., Федосов В. М., Рязанова Н.С. Фінанси зарубіжних корпорацій. К.: Либідь, 1993. 247 с.
46. Титаренко О. С. Сутнісна характеристика фінансового стану підприємства. Науковий вісник ПУЕТ. Серія Економічні науки, 2015, 54.
47. Тихоненко, Д. Г. "Особливості управління фінансовим станом підприємства в умовах економічної кризи." Актуальні проблеми розвитку фінансово-кредитної системи України. 2009.

48. Ткачук, Г. Ю. "Оцінка ділової активності підприємства." Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. Вип 13. 2015 с. 88-90.
49. Томілін О.О., Лесюк А.С. Сутність та оцінка фінансового стану сільськогосподарського підприємства. URL: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/115.pdf>.
50. Турило А. М., Агапова А. В., Теоретико-методологічні засади визначення сутності і оцінки категорії “економічний стан підприємства”, Актуальні проблеми економіки. 2010. № 2 (104).С. 156–159
51. Уляк, К. "ПРОБЛЕМАТИКА ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ." Збірник матеріалів Звітної студентської наукової конференції за результатами науково-дослідної роботи у 2019 р. за заг. ред. Я.С. Янишина, Г.В. Марків, Р.І. Содоми м. Кам'янка-Бузька, 2020. 464 с.
52. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: Підручник. К.: ЦУЛ, 2008. 166с.
53. Чепка В. В., Свідерська І. М., Ю. О. Гавриленко."Фінансовий стан підприємства: теоретичні основи." Інвестиції: практика та досвід 19-20. 2020. С.96-102.
54. Чепка В.В., Свідерська І.М., Гавриленко Ю.О. Фінансовий стан підприємства: теоретичні основи. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/19-20_2020/17.pdf
55. Чупіс Л. В. Оцінка, аналіз, планування фінансового становища підприємства : наук.-метод. вид. за ред. д. е. н., проф. Суми : Довкілля, 2001. 404 с.
56. Шавурська, О. В. "Оцінка ймовірності банкрутства як метод прогнозування фінансово-економічного стану підприємства." Економіка, управління та адміністрування. 2020. с. 22-28.
57. Шморгун Н.П., Головка І.В.Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2006. 528 с.
58. Щокіна Г.В, Головатого М.Ф., Антонюка О.В., Сладкевича В.П. Менеджмент: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: МАУП, 2007. 816 с.

59. Яцух О. О., Захарова. Н. Ю. "Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки." Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. № 3 2018. С.173-180.

60. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006626-06#Text>

Анотація

Концемал А.О. «Управління фінансовим станом підприємства» – Рукопис.

Бакалаврська кваліфікаційна робота представлена на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр», галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». – Державний університет «Житомирська політехніка», Житомир, 2023.

У бакалаврській кваліфікаційній роботі розглянуто теоретичні засади та визначено напрями удосконалення управління фінансового стану

Ключові слова: фінансовий стан, управління фінансовим станом,

Annotation

Kontsemal A.O. Management of the financial state of the enterprise – Manuscript.

The bachelor's qualification work is submitted for the bachelor's degree, field of knowledge 07 “Management and administration” of specialty 076 "Entrepreneurship, trade and exchange activity". - Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, 2023.

In the bachelor's qualification work the enterprise social responsibility management theoretical foundations are considered and the ways of its improvement are determined.

Key words: financial condition, financial condition management.

Додатки

Додаток А

Етапи контролю руху дебіторської заборгованості		Етапи контролю руху кредиторської заборгованості	
Попередній етап			
Визначення можливості комерційного кредитування в принципі – розрахунок максимального кредиту, термін його , знижок. Виявлення кола організацій серед постійних клієнтів – кандидатів на отримання комерційних кредитів		Визначення необхідності отримання банківського кредиту	
Етап I			
Прийняття рішення про видачу комерційного кредиту – аналіз кредитоспроможності покупця, узгодження з ним умов кредитування, включаючи економічні санкції за несвоєчасне погашення зобов’язань		Укладання угоди з банком про отримання кредиту – узгодження умов оплати, знижок, так, щоб розмір знижок був максимальним	
Етап II			
Відвантаження продукції замовнику. Відслідковування своєчасного погашення зобов’язань покупців		Своєчасне погашення боргів за кредитом	
Етап III			
Складання актів взаєморозрахунків з дебіторами та кредиторами. Проведення інвентаризації і кредиторської заборгованості			
Етап IV			
В разі несвоєчасного розрахунку покупцем: а) нагадати про необхідність оплати; б) застосувати передбачену договором санкцію; в) в подальшому посилити умови кредитування В разі коли борг нереальний до стягнення, необхідно компенсувати суму боргу за рахунок резерву за сумнівними боргами або якщо резерв не створювався – списати як позареалізаційні витрати		В разі виникнення труднощів з оплати кредиту: а) вибрати найбільш ефективну форму розрахунків; б) вибрати оптимальний спосіб погашення зобов’язань	

Процес контролю за рухом дебіторської та кредиторської заборгованості

Додаток Б

Відомість простроченої дебіторської заборгованості та порушення
розрахункової дисципліни

Найменування дебітора	На кінець року, тис. грн.	Зокрема, за строками непогашення, тис. грн.					Вжиті заходи (і/або)
		від 12 до 18 місяців	від 18 до 24 місяців	від 24 до 30 місяців	від 30 до 36 місяців	понад 36 місяців	
...							Психологічні, економічні, юридичні, фізичні
Всього на кінець року							

Додаток В

План-графік роботи з дебіторами щодо інкасації заборгованості

Вид роботи	Зміст роботи
Складання списку дебіторів	Систематизація, упорядкування дебіторів за сумою боргу, строками, фінансовим станом.
Складання графіку роботи з дебіторами	План щоденних заходів, а саме переговори, листи, договори, записки.
Узгодження дій з погашення заборгованості	Графіки погашення заборгованості, а саме аналіз балансів, інформація про боржників дебітора.
Самостійні дії з погашення боргу	Оформлення заборгованості векселем, факторинг тощо.

Додаток Г

Індивідуальний підбір заходів щодо погашення дебіторської заборгованості

Захід	Зміст
Нагадування по телефону	Щоденно або 2–3 рази на тиждень.
Письмове нагадування на офіційному рівні	У листі зазначається необхідність узгодження графіка погашення заборгованості до встановленого терміну.
Узгодження графіків погашення	Графік як пропозиція доповнює договір сторін із зазначенням санкцій за його невиконання.
Отримання інформації про боржників дебітора	Разом з дебітором з'ясовується можливість проведення взаємозаліку.
Проведення взаємозаліку	Оформлюється угодою всіх учасників взаємозаліку або простим векселем.
Рефінансування заборгованості	Оформлюється простий чи переказний вексель, за яким дебітор виступає платником, укладається факторингова угода тощо.
Реструктуризація заборгованості	Зміна сторін угоди, форми та терміну виконання
Реалізація майна дебітора	Дебітор передає права на майно за узгодженим списком.

Додаток Д

Регламент дії персоналу щодо інкасації дебіторської заборгованості

Період	Дія	Підрозділ
1	2	3
3 дні до терміну оплати	Дзвінок із нагадуванням про термін платежу	Планово-економічний відділ
Прострочення до 5 днів	Дзвінок із нагадуванням про термін платежу	Планово-економічний відділ
Прострочення до 10 днів	Дзвінок із з'ясуванням причин затримки	Планово-економічний відділ
	Погодження графіка оплати	
Прострочення від 10 до 20 днів	Переговори з відповідальними особами	Планово-економічний відділ
	Надсилання попереджувального листа про нарахування штрафу	
Прострочення від 20 до 30 днів	Припинення поставок	Планово-економічний відділ
	Нарахування штрафу	
	Досудове попередження	Юрист
Прострочення від 30 до 60 днів	Відрядження менеджера та прийняття спроб досудового врегулювання	Планово-економічний відділ
	Надсилання офіційних претензій	Юрист
Прострочення більше 60 днів	Звернення до офіційних організацій зі стягнення заборгованості	Планово-економічний відділ
	Подання позову до суду	Юрист